

Menettely sairas-, poliisi- tai paloauton saapuesssa

Yleisen liikennejärjestysäännön 9 §:n mukaan (vertaa autoasetuksen 32 § kohtaan 2 ja Helsingin sähköraitioteiden järjestysäännön § 10:een) on ehdottomasti *pysäytettävä* ajoneuvo ja annettava kulkutilaa räikeäänistä merkinantolaitetta käyttävälle *sairas-, poliisi- ja paloautolle*.

Palopäällikön ilmoituksen mukaan tätä määräystä, jonka rikkomisesta saattaa seurata sakkorangaistus, ei aina noudateta, varsinkin jos k.o. autot lähestyvät takaapäin. Kuljettajia ja rahastajia kehoitetaan senvuoksi noudattamaan riittävää valppautta tässä suhteessa. Korvasuojusten tai alaskäännetyn lakin käyttö ajaessa kielletään.

Kuljettajan on edellämainitun äänimerkin kuullessaan pysäytettävä ajoneuvonsa mahdollisimman nopeasti kuitenkin *sulkematta ajoväylää*, ollen *auton* samalla ajettava ajoväylän oikeaan reunaan.

Jos rahastaja kuulee edellämainitun auton antaman äänimerkin ennenkuin kuljettaja on ryhtynyt edellä määrättyihin toimenpiteisiin, on hänen jatkuvalla sarjalla *lyhyitä merkkipareja* (... jne.) kiinnitettävä kuljettajan huomiota k.o. autojen saapumiseen. Merkkiparien välillä on pidettävä lyhyt mutta selvä tauko. Jos merkit annetaan ensiksi perävau- nusta, on moottorivaunun rahastajan toistettava ne kuljettajalle. Tätä asiaa koskevat aikaisemmat päiväkäskymääräykset peruutetaan.

25. 8. 1951 merk. *Reino Castrén*

Jakelu: Y + R + A

Ivar Hiltunen.

Menettely vaikeammissa sairastapauksissa

Lisäyksenä liikennepäällikön päiväkäskyyn N:o 86/1949 sairaanhoitajattarien *kotikäynteistä* tiedoitetaan, että henkilökuntaan kuuluvan, *joka ei itse kykene* saapumaan lääkärin vastaanottoon, on joko itse tai jonkun muun henkilön kautta ilmoitettava siitä, — paitsi a.o.:lle tarkastajalle ennen palveluksen alkamista, — myös poliklinikan (lääkärin vastaanoton) sairaanhoitajattarelle *arkisin* klo 10.30—12.30 välisenä aikana. Samoin on sairaaloissa tai yksityislääkärien hoidossa olevien, jotka tarvitsevat pidennettyä sairauslomaa, esitettävä asiansa poliklinikan sairaanhoitajattarelle yllämainittuna aikana. Vain äkillisissä, pikaista apua vaativissa tapauksissa saa ilmoituksen tehdä *muuna aikana*.

Lauantai-iltapäivisin ja sunnuntai- tai pyhäpäivisin on meneteltävä kuten ennenkin (lp.pvk. N:o 86/1949).

Samalla tiedoitetaan, että poliklinikan sairaanhoitajatar mahdollisuuk- siensa mukaan auttaa sosiaalisissa pulmissa henkilökuntaa toimien myös yhdyssiteenä laitoksen poliklinikan ja sairaaloissa olevien laitokseen kuuluvien potilaiden välillä. Hän on tavattavissa poliklinikalla arkisin klo 10.30—12.30.

17. 10. 51 merk. *Reino Castrén*

Jakelu: Y + R + A.

R. Gustafsson.

Rahastajan "Vaunu täynnä"-ilmoitusten laatimisohteet

Yhdistäen eri päivä- ym. käskyissä annetut määräykset *rahastajan ilmoituksien A* (= Vaunu täynnä-ilmoitus) laatimisesta annetaan allaolevat tarkistetut, osittain *muutetut* ohteet näiden kaavakkeiden (Li 141) täyt- tämisestä ja lähettämisestä. Vain kohta 6.c) on asiallisesti muuttunut.

I. Yleistä

1. Näiden ohjeiden mukaisten rahastajanimoitusten tarkoituksena on hankkia liikennelaitokselle tarkka ja oikea tieto siitä, missä määrin eri linjojen liikennetiheys kunakin aikana tyydyttää yleisön matkustustarpeen. Tällaiset tiedot ovat välttämättömiä, jotta voitaisiin jakaa niukka ja kallis vaunusto oikeudenmukaisesti sinne, missä sitä eniten tarvitaan ja missä se tuottaa eniten hyötyä, sekä päästä perille yleisön mahdollisten valitusten aiheellisuudesta.

2. Toistaiseksi tehdään A-ilmoitukset kaikilla linjoilla ja kaikkina aikoina. Rahastajalla tulee toimiessaan sellaisella linjalla, millä näitä ilmoituksia on määrätty tehtäväksi, aina olla mukanaan riittävä määrä A-lomakkeita (Li 141) sekä k.o. linjan viimeksi julkaistu pysäkkiluettel- o. Niitä jaetaan halleissa ja tarkastusasemilla.

Uusien pysäkkiluetteloiden ilmestyttyä on vanhat luovutettava takaisin.

II. A-ilmoituksen otsikon täyttäminen

3. Aina, kun rahastaja aloittaa työnsä tai samankin työvuoron aikana siirtyy linjalta toiselle, jolla näitä ilmoituksia on määrätty tehtäväksi, tai toiseen vaunuun, tulee hänen täyttää A-ilmoituslomakkeen otsikko seuraavasti:

- a) — kohtaan merkitään sen linjan, jota vaunu kulloinkin ajaa, numero ja kirjain
- b) — kohtaan merkitään vuoron numero
- c) — kohtaan merkitään vaunun numero
- d) — kohtaan merkitään montako matkustajaa vaunuun sopii. Tämä luku on vaunussa olevien ilmoitusten mukaisten istuma- ja seisomapaikkojen lukujen summa ilman mahdollisesti sallittua ylikuormitusta.
- e) — kohtaan merkitään:
 - *raitiovaunussa* risti asianomaiseen paikkaan sen mukaan, toimiiko rahastaja moottorivaunussa, joka ajaa yksin, moottorivaunussa, joka ajaa perävaunun kanssa, vai perävaunussa. Jos perävaunuja on kaksi, merkitsee moottorivaunun rahastaja tähän kohtaan riville »peräv. kanssa» numeron »2», ensimmäisen perävaunun rahastaja riville »perävaunu» »I» ja toisen perävaunun rahastaja samalle riville »II».
 - *johdinautossa* ylimmälle riville »J»
 - *linja-autossa* ylimmälle riville »A»
- f) — kohtaan merkitään päivämäärä.
- g) — kohtaan merkitään riville »Alkoi klo» joko lähtöaika hallista tai vaihtoaika tai tuloaika linjalta toiselle sekä riville »Loppui» vaihtoaika tai tuloaika hallille tai lähtöaika linjalta toiselle ilmoituksen tekijän ollessa yhtäjaksoisesti työssä samalla linjalla, samassa vuorossa ja samassa vaunussa — osoittamaan, mitä aikaa allaoleva ilmoitus koskee.
- h) — kohtaan merkitään oma palvelusnumero.

4. Koska eräillä linjoilla on enemmän pysäkkejä kuin A-lomakkeessa on tilaa, on ensimmäiseen sarakkeeseen painettu kaksi sarjaa pysäkinumeroita (1—21 ja 22—42). Linjoilla, joilla on enemmän kuin 21 pysäkkiä (samassa suunnassa), täytetään joka kerta kaksi A-lomaketta, ensimmäinen pysäkkejä N:o 1—21 ja toinen pysäkkejä N:o 22—42 varten. Kummankin otsikko on täydellisesti täytettävä. Vetämällä pystysuora viiva toisen numerosarjan yli ilmoitetaan, kumpaa numerosarjaa kukin ilmoitus tarkoittaa.

5. Jos saman työvuoron aikana samalla linjalla ja samassa vaunussa ajettaessa yksi A-lomake (pitkillä linjoilla 2 lomaketta) täyttyy ja vielä ilmenee ilmoitettavaa, kirjoitetaan jatko uudelle lomakkeelle. Myös jatkaisen jatkolomakkeen otsake täytetään edellä selitetyllä tavalla.

III. Ilmoituksen tekeminen täysistä vaunuista

Luotettavien tietojen saamiseksi on välttämätöntä, että T-merkinnät tehdään jatkuvasti ajon aikana tai viimeistään päätepysäkillä.

Kun vaunu jollakin pysäkillä tulee niin täyteen, että lisää matkustajia ei voida ottaa, merkitsee rahastaja edellä selostetulla tavalla A-lomakkeen alaosassa olevaan, vasemmalta lukien ensimmäiseen vielä tyhjänä olevaan sarakkeeseen:

- a) ylimmälle riville *suunnan*, (I tai II) jota vaunu silloin ajaa.
- b) toiselle riville vaunun *lähtöajan* päätepysäkillä aikataulun mukaan. Jos vaunulla ei ole aikataulua, tai jos se ei ole ajanut aikataulun mukaan, merkitään todellinen lähtöaika.
- c) riville, joka on sen pysäkinumeron kohdalla (vanhoissa lomakkeissa kuitenkin numeroa puoli askelta alempana) miltä vaunu läht. täytenä, merkitään T-kirjain, joka siten osoittaa, että vaunu ajoi seuraavalle pysäkillä asti täytenä.

7. Jos vaunu jatkuvasti on täynnä lähtiessään myös seuraavalta pysäkillä, merkitään samaan sarakkeeseen myös sen numeron kohdalla olevalle riville T-kirjain ja samoin kaikkien seuraavien pysäkkien numeron kohdalle, jolta vaunu lähtee täytenä.

8. Jos vaunussa sen lähtiessä joltakin pysäkillä jälleen on tilaa uusille matkustajille, ei sen pysäkinumeron kohdalla olevalle riville merkitä T-kirjainta, vaan jää se *tyhjäksi*. Väliin jää siis tyhjiä rivejä niiden pysäkkien kohdalle, joilta vaunu samaa suuntaa ajettaessa ei ole lähtenyt täytenä.

9. Kun *suunta on muuttunut* täytetään milloin vaunu jälleen tulee täyteen, *uusi sarake*, koska suunta ja lähtöaika ovat toiset ja pysäkkien numerot eri suunnissa tarkoittavat eri pysäkkejä.

10. Jos lomakkeen kaikki 7 saraketta on käytetty, lomake revitään irti lehtiöstä, pannaan kansion kuminauhan alle, täytetään seuraavan vapaan lehden otsake ja jatketaan tietojen merkitsemistä sille. Linjoilla, joilla on enemmän kuin 21 pysäkkiä, täytetään näiden ohjeiden kohdan 4) mukaisesti kaksi uutta lehteä (esim. linjoilla 1, 6, 53 ja H).

11. Jos vaunu ei kertaakaan ole ollut täynnä, kirjoittaa rahastaja A-ilmoitukseensa, jonka otsake on näiden ohjeiden 3. kohdan mukaisesti täytetty, vinosti alaosan sarakkeiden yli »Aina tilaa». Linjoilla, joilla on enemmän kuin 21 pysäkkiä, tehdään tämä merkintä kumpaankin lehteen.

IV. Ilmoituksen tekeminen ajamatta jääneistä ajoista ja ajon osista sekä vaihdoista

12. Jos vuoron aikataulunmukaisista ajoista joku jää kokonaan tai osittain ajamatta, merkitään sen suunta ja lähtöaika lomakkeeseen näiden ohjeiden kohtien 6. a) ja 6. b) mukaisesti sekä yhtenäinen pystysuora viiva niiden rivien yli, joiden tarkoittamilla pysäkeillä vaunu ei käynyt.

13. Jos vaunu tai rahastaja vaihdetaan kesken työvuoron, tehdään merkinnät uuteen lomakkeeseen näiden ohjeiden kohtien 6. a) ja 6. b) mukaisesti.

V. Ilmoituksen allekirjoittaminen, luovuttaminen y.m.

14. Kun rahastaja vapautuu työstä tai siirtyy toiselle linjalle tai toiseen vaunuun, tulee hänen nimikirjoituksellaan jokaisen käyttämänsä lomakkeen alareunaan vakuuttaa tiedot oikein ja täydellisesti merkityiksi.

15. Vuoron päättyessä rahastaja irroittaa käyttämänsä ilmoituslehdet lehtiöstä ja luovuttaa ilmoituksensa tilalleen tulevalle rahastajalle, jonka on säilytettävä ne kansiossa ja vaunun ajaessa halliin jätettävä se oman ilmoituksensa mukana hallissa olevaan laatikkoon.

A-ilmoitusten ym. rahastajan mukana pidettäväksi määrättyjen asiakirjojen säilyttämistä varten on jokaisessa vaunussa erikoinen *rahastajan kansio*. Kansiot kulkevat pihtien mukana ja on ne ehdottomasti jätettävä halliin sisäänajon jälkeen. Rahastajan on vastaanottaessaan kansion huolehdittava, että kansio sisältää tarpeellisen määrän A-lomakkeita ja oikeat pysäkiluettelot. Kansioita tulee varjella vahingoittumasta.

Kun lomakkeet kansiossa pysyvät sileinä, kehoitetaan rahastajia välttämään niiden tuhlausta.

16. Hallitarkastajat lähettävät ilmoitukset Ylioppilastalon (raitiovaunu-osasto) ja Erottajan (auto-osasto) tarkastusasemille, joista ne noudetaan pääkonttoriin.

17. Pääkonttorissa laaditaan päivittäin yhdistelmä saapuneista ilmoituksista ja tarkistetaan, että jokainen rahastaja on tehnyt asianmukaisen ilmoituksen.

30. 10. 51.

merk. Reino Castrén.

Jakelu: Y + R + A.

R. Gustafsson.

Liikennepäällikön päiväkäsky N:o 181/1951

Matkaliput, niiden hinnat, kelpoisuus ja lävistäminen

Matkalippuja, niiden hintoja, kelpoisuutta ja lävistämistä yms. koskevien, voimassaolevien määräysten hajanaisuuden takia kumotaan 1. 12. 1948 julkaistu ohjesääntö »Hinnottelu ja lippujärjestelmä», 1. 1. 1949 julkaistu »Vuosi- ja vapaaliput» sekä niihin myöhemmin määrätty lisäykset ja muutokset sekä vahvistetaan noudatettaviksi jäljempänä olevat uudet määräykset. Asiaallisesti ne muuttavat tähän asti voimassa olleita määräyksiä seuraavissa kohdissa:

Kohta V. 22, joka koskee punaista invalidikorttia.

Kohta VI, 14 a, joka koskee siirtolippuun tehtävää linjalävistystä.

I. Liput ja niiden hinnat

1. Eri lipputyypeistä käytetään seuraavia nimityksiä:

a. *varsinaiset liput*:

1) *kertalippu*, yhteen matkaan oikeuttava lippu, joita myydään yksi kerrallaan kullekin matkustajalle,

2) *sarjalippu* (»kortti»), useampaan matkaan oikeuttava lippu, jonka jokainen ruutu vastaa yhtä matkaa.

Huom.! Sarjalippu voidaan myöskin tehdä *viikkolipuksi* eli vihoksi, joka myydään kokonaisuena ja tällöin vastaa sarjalippua, ja jonka jokainen, irtireväisty lehti oikeuttaa yhteen matkaan;

b. *alennusliput*, koululaisille, invalideille ja sokeille säädetyin rajoituksin myytävät liput:

1) yhteen matkaan oikeuttava *kerta-alennuslippu*,

2) useampaan matkaan oikeuttava *sarja-alennuslippu*,

c. *siirtolippu*, joka oikeuttaa matkan jatkamiseen toisella vaunulla, myydään pyynnöstä yksi kerrallaan kullekin matkustajalle leimattaessa hänen kerta-, sarja- tai alennuslippuaan,

d. *lisälippu*, joka annetaan kuittina vyöhykelisää suoritettaessa,

e. *aikalippu*, joka oikeuttaa rajattomaan määrään matkoja määrätyn ajan kuluessa ja muuten kelpoisuutensa rajoissa.

Liitteenä 1 ovat erimallisten lippujen pienenäytteet.

2. A. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti ovat *lippujen hinnat* 15. 5. 1950 lähtien seuraavat:

1. *Varsinaisten lippujen hinnat* ovat:

Linjat	Vyöhykkeiden luku	Kertalipun hinta	Sarjalippu		
			Lipun hinta	Matkojen luku	Matkan hinta
Raitiolinjat ja kaupunkiautolinjat	—	15:—	100:—	9	11:11
Esikaupunkiautolinjat	1—3	20:—	200:—	13	15:38
	4	20:—	200:—	11	18:18
	5	25:—	250:—	11	22:73
	6	30:—	250:—	9	27:78
	7	35:—	250:—	8	31:25

2. *Siirtolipun* hinta on 5 markkaa.

3. *Vyöhykelisä* on 5 markkaa kunkin maksurajan ylittämisestä.

4. *Alennuslippujen hinnat* ovat:

— kerta-alennuslipun 5 markkaa,

— 10 matkaan oikeuttavan sarja-alennuslipun 50 markkaa.

5. *Yövaunuissa* peritään kaksinkertainen maksu.

B. Liikennelaitoksen lautakunnan 22. 6. 1950 tekemän päätöksen mukaisesti ovat *aikalippujen hinnat* 1. 1. 1951 lähtien seuraavat:

— kaupungin virastojen vuosilippu 11.500 markkaa

— poliisilaitoksen ja posti- ja lennätinlaitoksen vuosilippu 12.500 markkaa

— valtion muiden laitosten ja eräiden yhteisöjen vuosilippu 16.500 markkaa

— yksityisille myytävä puolenvuoden lippu 11.500 markkaa

3. Liput jaetaan rahastajille ja myyntipaikkoihin yleensä *lehtiöinä*. Eri linjojen *rahastajille* jaetaan seuraavia *lippulajeja* vaunuissa myytäväksi:

	Lipun hinta	Lukumäärä lehtiössä	Lehtiön hinta
a. <i>Raitiolinjojen ja kaupunkiautolinjojen, paitsi linjan 10 rahastajille:</i>			
1) Kertalippuja	15:—	50	750:—
2) Sarjalippuja	100:—	10	1.000:—
b. <i>Linjan 10 rahastajille:</i>			
1) Erikoiskertalippuja	15:—	50	750:—
2) Erikoissarjalippuja (vihkolippuja; myydään yleisölle vain vihkoina), hinta matkaa kohden	11:11	9	100:—
c. <i>Esikaupunkien autolinjojen rahastajille:</i>			
1a) Kertalippuja, 1—4 vyöhykkeen	20:—	50	1.000:—
1b) » , 5 »	25:—	20	500:—
1c) » , 6 »	30:—	20	600:—
1d) » , 7 »	35:—	20	700:—
2a) Sarjalippuja, 1—3 vyöhykkeen	200:—	10	2.000:—
2b) » , 4 »	200:—	10	2.000:—
2c) » , 5 »	250:—	10	2.500:—
2d) » , 6 »	250:—	10	2.500:—
2e) » , 7 »	250:—	10	2.500:—
3) Lisälippuja	5:—	50	250:—

d. *Kaikkien linjojen rahastajille:*

Siirtolippuja 5:— 50 250:—

Rahastajalle kuuluvan lippukassan suuruus määrätään erikseen.

4. Erikseen määrättyihin *myyntipaikkoihin* (ei vaunuihin) jaetaan myytäväksi seuraavia lippulajeja:

	Lipun hinta	Lukumäärä lehtiössä	Lehtiön hinta
a. <i>Koululippuja:</i>			
1) Kerta-alennuslippuja, jotka kelpaavat myös esikaupunkiautolinjoilla	5:—	10	50:—
2a) Sarja-alennuslippuja, jotka kelpaavat vain raitiolinjoilla ja kaupunkiautolinjoilla	50:—	10	500:—
2b) Sarja-alennuslippuja, jotka kelpaavat myös esikaupunkiautolinjoilla	50:—	10	500:—

b. *Invaliidilippuja:*

1) Sarja-alennuslippuja	50:—	10	500:—
2) Kertalippuja (maksuttomia) ..	—	20	—

c. *Sokeiden lippuja:*

Sarja-alennuslippuja	50:—	10	500:—
----------------------------	------	----	-------

5. Johonkin edellä mainitun lippulajin lippuun tehdyllä *leimauksella* voidaan sen myyntiehtoja ja kelpoisuutta muuttaa. Tällaisia *erikoislippulajeja* ovat:

a. Liikeliput, ks. kohtaa II.17

b. Opettajaliput, ks. kohtaa V.20

6. Kaikkien *lippujen näytteet* on asetettu lippukassoihin ja Vallilan autohalliin, vaunuissa myytävien lippujen näytteet lisäksi Ylioppilastalon, Hakaniemen ja (ainoastaan esikaupunkilippujen näytteet) Rautatientorin tarkastusasemille.

Rahastajia kehoitetaan huolellisesti tutkimaan lippujen ulkonäköä, värejä ym.

Lüitteessä N:o 1 on pienoiskuvat eräistä lippulajeista.

7. Lippujen kääntöpuolelle painetaan tarvittaessa yleisölle tarkoitettuja liikennevalistus- ym. tekstejä.

8. Tilapäisten liikennejärjestelyjen yhteydessä käytettävistä *maksuttomista siirtolipuista* määrätään päiväkäskyllä kussakin tapauksessa erikseen.

II. Lippujen kelpoisuus

Voimassaoleva lippu asianmukaisesti leimattuna (lävistettynä) kelpaa tämän ohjesäännön määräysten rajoittamalla tavalla todistukseksi *yhden matkan* ajomaksun suorittamisesta; voimassaoleva aikalippu kuitenkin lävistämättä niinkuin rajaton luku vastaavanlaisia tavallisia lippuja.

1. Liikennelaitoksen liikenneöimät linjat jaetaan maksujen sekä lippujen kelpoisuuden suhteen kahteen ryhmään:

a. *yhtenäistariffin* ryhmään, joka käsittää *raitiolinjat ja kaupunkiautolinjat*; näillä on voimassa yhtenäistariiffi, ts. kaikilla linjoilla ja linjanosilla on matkan hinta sama,

b. *vyöhyketariffin* ryhmään, joka käsittää *esikaupunkiautolinjat*; näillä on voimassa vyöhyketariiffi, ts. hinta riippuu matkan pituudesta.

2. Kaupunginvaltuuston 19.4.1950 tekemän päätöksen mukaisesti määrää liikennelaitoksen lautakunta linjan pituuden ja sen liikenteen

laadun perusteella, kumpaan ryhmään kukin autolinja on luettava.

3. Liikennelaitoksen lautakunnan päätösten mukaisesti luetaan:

— *kaupunkiautolinjoiksi* linjat 14, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24 ja 31,
— *esikaupunkiautolinjoiksi* linjat 22, 25, 30, 32, 33, 36, 37, 41, 50, 51, 52, 53, 54 ja 63.

Poikkeuslinja luetaan samaan ryhmään kuin vastaava päälinja.

4. Esikaupunkiautolinjat jaetaan *maksuvyöhykkeisiin*, joita erottavat toisistaan pysäkkien välillä sijaitsevat, kilvillä merkityt *maksurajat*. Maksu määräytyy niiden maksuvyöhykkeiden luvun mukaan, joille matka ulottuu.

Esimerkkejä: Jos matka aloitetaan keskustasta ja päättyy 4:n ja 5:n rajan välillä, on kannettava maksu 5:stä vyöhykkeestä.

Jos matka aloitetaan 3:n ja 4:n rajan välillä ja ylittää 6:n rajan, kannetaan maksu 4:stä vyöhykkeestä.

5. *Lüitteenä 5* on esikaupunkiautolinjat ja maksurajat osoittava piirros. Ympyröissä olevat numerot tarkoittavat, monesko vyöhyke keskustasta lukien päättyy numeron kohdalle.

6. Kaupungin keskustasta lukien *ensimmäisen* ja *toisen* vyöhykkeen välistä rajaa ei ole merkitty, vaan matkan alkaessa 2. vyöhykkeeltä tai päättyessä 2. vyöhykkeelle, kannetaan maksu *myöskin ensimmäisestä vyöhykkeestä*.

Esimerkki: Matkasta Pirkkolasta Sofianlehtoon (velodromille) kannetaan 5 vyöhykkeen maksu.

Lüitteenä 2 on esikaupunkiautolinjojen maksutaulukkoja.

7. Jos matkustaja esikaupunkiautolinjalla ajaa pitemmälle kuin mihin hänen lippunsa oikeuttaa, on hänen maksettava *yksi vyöhykelisä kunkin seuraavan maksurajan ylittämisestä*. Kaupungin keskustasta lukien *toisen* vyöhykerajan ylittämisestä (keskustaan päin ajettaessa) kannetaan lisämaksu niinkuin ensimmäinenkin vyöhykeraja olisi ylitty.

Huomautus: Yövaunussa on myöskin vyöhykelisä suoritettava *kaksinkertaisena* kohdassa 9 olevan määräyksen mukaisesti, siis yhdestä vyöhykkeestä 10 mk, kahdesta 20 mk jne.

Lisämaksusta annetaan ja lävistetään tarpeellinen lukumäärä lisälippuja.

Esimerkkejä: Matkustaja nousee keskustassa ulospäin menevään linjan 41 vaunuun ja esittää leimattavaksi 4 vyöhykkeen sarjalipun. Jos hän haluaa jatkaa matkaansa samalla vaunulla Pohjois-Herttoniemeen saakka, on hänen suoritettava yksi vyöhykelisä (5 mk = 1 lisälippu), Vartiokylään (Spangantielle saakka) kaksi vyöhykelisää (10 mk = 2 lisälippua) ja päätepysäkillä saakka kolme vyöhykelisää (15 mk = 3 lisälippua).

Matkustaja nousee Haagassa linjan 25 suuntaan I menevään vaunuun ja suorittaa 20 markan kertamaksun. Tällä hän saa ajaa Malminkartanon etel. tienristeykselle saakka, mutta jos hän ajaa pääte-pysäkillä saakka, on hänen suoritettava 5 mk lisää.

Matkustaja nousee Oulunkylässä linjan 53 suuntaan II menevään vaunuun ja esittää 3 vyöhykkeen sarjalipun. Jos hän matkustaa keskustasta lukien toisen (raviradan kohdalla olevan) vyöhykerajan ohi, on hänen suoritettava kaksi vyöhykelisää (10 mk), matkustaja hän Vallilaan tai Rautatien torille. Jos matkustaja tässä tapauksessa esittää 4 vyöhykkeen sarjalipun tai suorittaa 20 markan kertamaksun, on lisämaksu 5 markkaa.

8. Rahastajan tulee, vallankin esikaupunkiin päin ajettaessa, valvoa, että matkustaja ei aja kauemmas kuin mihin hän on matkan maksanut.
9. Yövaunuksi merkityssä vaunussa kannetaan kaikilla linjoilla *kaksin-kertainen* maksu. Määräys koskee kaikkia yövaunuissa suoritettavia maksuja ja lippuja, myöskin vyöhykelisää, invalidien ja sokeiden alennus- ja maksuttomia kertalippuja sekä siirtolippuja.

Yömaksua suoritettaessa annetaan ja lävistetään kaksi kertalippua tai lävistetään sarjalipun kaksi ruutua matkaa kohden. Maksu voidaan suorittaa myös kahta eri sarjalippua tai kahta eri lippulajia käyttäen.

Siirtolippujen käyttämisestä yövaunuissa määrätään kohdissa VI, 21—23.

Maksusta, joka kannetaan hallista ja halliin ajavissa vaunuissa ks. kohtia 24 ja 25.

Esimerkkejä yömaksun suorittamismahdollisuuksista: sarjalipun 1 ruutu + 1 kertalippu; 1 linjan 10 sarjalipun lehti + 1 kertalippu; tavallisen sarjalipun 1 ruutu + invalidisarjalipun 1 ruutu.

Koululaisten alennusliput eivät kelpaa yövaunuissa.

10. Yötaksaa noudatetaan ainoastaan niissä vaunuissa, joissa on »Yövaunu»-kilpi, eikä siis muissa vaunuissa, vaikka ne ajaisivat klo 23 jälkeen.

Erikseen määrätään, mihin vaunuun ja milloin »Yövaunu»-kilpi on asetettava.

11. Jos vaunu linjalla muuttuu yövaunuksi, ei sitä ennen vaunuun nouseilta matkustajilta kanneta lisämaksua.
12. Kerta- ja sarjaliput kelpaavat kaikilla niillä linjoilla ja matkoilla, joilla kannetaan lipun hintaa vastaava maksu.
13. *Kalliimpi (voimassaoleva) lippu tai sarjalipun ruutu kelpaa halvemman asemesta* täysin oikeuksin. Tällaisissa tapauksissa tulee rahasta-

jan, ennenkuin leimaa lipun, *huomauttaa*, että linjalla on voimassa *alempi ajomaksu*.

Esimerkkejä: esikaupunkiautolippua saa käyttää myös raitio- ja kaupunkiautolinjoilla, 7 vyöhykkeen lippua 6, 5, 4 tai 3 vyöhykkeen linjalla jne.

Vyöliikenteessä on kuitenkin joka tapauksessa lävistettävä sarjalipusta *kaksi* ruutua, vaikka yksikin ruutu vastaisi matkan hintaa.

Esimerkki: Jos 5, 6 tai 7 vyöhykkeen lippua (ruudun arvo 22:73, 27:78 tai 31:25) käytetään kaupunkilinjalla (yötaksa $2 \times 11:11 = 22:22$), on kuitenkin lävistettävä kaksi ruutua.

14. *Halvempaa lippua ei saa käyttää* kalliimman asemesta esim. siten että kaupunkilipusta lävistetään kaksi ruutua 3 tai 4 vyöhykkeen matkasta.
15. Lävistämättömiä *irrallisia* kerta-, siirto- ja lisälippuja, paitsi alennus- ja invalidikertalippuja, *ei saa myydä eikä kelpuuttaa*, vaan on liput maksettaessa irroitettava rahastajan hallussa olevasta lehtiöstä matkustajan nähden.
16. Jo myydyin lipun saa lunastaa takaisin ainoastaan, jos lippu heti voidaan myydä toiselle matkustajalle kummankin matkustajan läsnäollessa.
17. *Matkustajan tarjoaman tavallisen kertalipun* saa kuitenkin hyväksyä maksuna siinä tapauksessa, että *lippuun on leimattu kirjaimet L A (= »Liikelippu — Affärsbiljett»)*. Näitä lippuja myydään lippukassoissa liikkeille, järjestöille ym., jotka haluavat ostaa niitä jaettavaksi toimihenkilöilleen yhden tai useampia kerrallaan.
18. *Yhdeksi matkaksi luetaan* matkustaminen samassa vaunussa käymättä toistamiseen linjan samassa paikassa.
Samaa tietä tai saman pysäkin kautta ei siis saa ajaa kahdesti uutta maksua maksamatta.
19. Matkustajan, joka kiertoteitse palaa aikaisemmin sivuuttamaansa kohtaan tai lähtökohtaan, on suoritettava uusi maksu vaunun lähtiessä lähinnä edelliseltä pysäkillä.
20. Niillä raitio- ja autolinjoilla, jotka käyttävät toista reittiä pääte-pysäkillä saavuttaessa kuin sieltä lähdettäessä, siis *silmukoissa*, sekä *kierto- ja rengaslinjoilla* sovelletaan kohdan 18 periaatetta seuraavasti:
a. Matkustaja, joka on noussut vaunuun *yksisuuntaisen reitin* varrella ennen pääte-pysäkkiä sijaitsevalta pysäkillä, saa *poisumatta vaunusta samalla maksulla* jatkaa matkaansa pääte-pysäkillä pois-päin,

b. matkustaja, joka matkustaa linjan päätepysäkille päin, saa *poistumatta vaunusta samalla maksulla* jatkaa matkaansa *viimeiselle yksisuuntaisen reitin* varrella sijaitsevalle pysäkille saakka,

c. silmukan *haaraantumiskohtaa ei siis saa sivuuttaa uudelleen* uutta maksua maksamatta. *Poikkeuksellisesti* sallitaan kuitenkin niiden, jotka *nousevat vaunuun* linjan 1 Tehtaankadulla sijaitsevalla päätepysäkillä, (mutta ei vaunusta poistuvien) ajaa samalla maksulla silmukan ympäri.

Lühteenä 3 seuraa luettelo silmukoista, joissa yllämainittua järjestelmää on sovellettava.

Esimerkkejä: Linjalla 5 saa samalla maksulla matkustaa suunnassa I (Töölön päin) Arkadiank. 14 sijaitsevalle pysäkille saakka. Suunnassa II saa nousta vaunuun Nervanderink. 5:n kohdalla ja samalla maksulla ajaa Katajanokalle saakka. Jos matkustaja nousee vaunuun jo Arkadian sillan kohdalla ja ajaa Töölön silmukan ympäri, on hänen sitävastoin suoritettava uusi maksu vaunun lähtiessä Arkadiank. 14 kohdalla olevalta pysäkiltä.

Matkustaja, joka on noussut linjan K vaunuun Suurtorilla, saa samalla maksulla jatkaa matkaansa Käpylään saakka, eikä hänen tarvitse poistua vaunusta Kauppatorilla, vaikka siellä olisikin jonoa. d. Erottajalla ja Rautatientorilla ajoittain esiintyvän jonotuksen takia ei kohtien a—c mukaista järjestelmää sovelleta Lauttasaa- ren linjojen 20 ja 23 Hietalahden ja Erottajan välisillä yksisuuntaisilla reiteillä eikä esikaupunkien autolinjojen yksisuuntaisilla reiteillä Vilhon-, Kaivo- ja Kaisaniemenkaduilla. Erottajalla ja Rautatientorilla on siis näiden linjojen matkustajien *aina* suoritettava uusi maksu.

e. *Kiertolinjoilla 3 B' ja 3 T* saa samalla maksulla ohittaa *Ylioppilastalon* pysäkin vain yhden kerran.

f. *Rengaslinjalla 7* saa samalla maksulla ajaa linjan ympäri *viimeiselle ennen matkan aloittamiskohtaa sijaitsevalle pysäkille saakka*. Jos matkaa jatketaan siitä eteenpäin, on matkustajan suoritettava uusi maksu.

Esimerkki: Kaivokatu 6:n (rautatieaseman) kohdalla olevalta pysäkiltä saa samalla maksulla ajaa:

a. Arkadia—Messuhalli—Harjutori—*Mikonkatu 17 vp.*

b. Harjutori—Messuhalli—Arkadia—*Lasipalatsi.*

21. Rahastajia kehoitetaan valvomaan kohdissa 18—20 olevien määräyk- sien noudattamista, epäselvissä tapauksissa tarkastamalla suuntamer- kintöjä tai *kohteliaasti* tiedustelemalla matkustajalta hänen mat- kansa aloittamiskohtaa.

22. Kaikissa muissa kuin kohdassa 20 mainituissa tapauksissa on mat- kustajan päätepysäkiltä lähdetessä suoritettava *uusi maksu* ja, jos pysäkillä on matkustajia jonossa, poistuttava vaunusta, mikäli voi- massaolevat määräykset eivät salli hänen (invallidin ym.) jäädä vau- nuun. Myös viimeksimainitussa tapauksessa on kannettava uusi maksu.

23. Jos matkustaja päätepysäkillä siirtyy edelliseen vaunuun, on hänen maksettava uusi (täysi) maksu. Siirtolippu ei riitä.

24. Matkalla *hallista linjalle* vaunuun otetuilta peritään maksu vain yhdestä matkasta, kun matkustaja jatkaa matkaansa varsinaisella linjalla *samaan suuntaan* sen pääteasteeseen saakka. Jos vaunu on yövaunu, on maksu kaksinkertainen.

Esimerkki: Hallista-ajoreittien Vallilan halli—Erottaja, Vallilan halli—Iso-Kaari, Munkkisaaren halli—Erottaja ja Munkkisaaren halli—Iso-Kaari varrella linjan 23 vaunuun nousseet matkustajat saavat samalla maksulla ajaa Isolle-Kaarelle saakka, mutta eivät Ison-Kaaren kautta Erottajalle, koska se olisi samaa tietä takaisin ajamista.

25. Kun vaunu ajaa *linjalta halliin*, ei vaunussa jo olevalta matkusta- jalta peritä uutta maksua linjan ja hallin väliseltä matkan osalta, mikäli hän ei tällöin aja samaa tietä takaisin. Niitä matkustajilta, jotka tulevat vaunuun *kun vaunu lähtee linjaltaan ajaakseen halliin* tai sen jälkeen, on perittävä vain *yksi* maksu ilman yökorotusta.

Huomautus: Yövaunuissa on *varsinaisella linjalla* vaunuun tule- vilta matkustajilta perittävä *kaksinkertainen* maksu myös viimeisellä kierroksella halliin ajettaessa.

26. Esikaupunkiautolinjoilla on edellä kohdissa 24 ja 25 tarkoitettu maksu kannettava *voimassaolevan vyöhykehinnittelun* mukaisesti sen perusteella, monenko maksurajan yli ajetaan, mikäli reitti halliin tai hallista leikkaa toisen vyöhykkeen ulkorajan.

Esimerkkejä: Vallilan hallista suoraan esikaupunkialueelle aja- vassa vaunussa kannetaan maksu ensimmäisestä vyöhykkeestä lukien.

Vallilan hallista Rautatientorille ajavassa vaunussa kannetaan kahden vyöhykkeen maksu, ja Rautatientorilta esikaupunkialueelle lähdetessä on suoritettava uusi maksu. Munkkisaaren hallista esi- kaupunkialueelle matkustavilta ei kanneta eri maksua Munkkisaaren ja Erottajan tai Rautatientorin väliseltä osalta, koska vaunu jatkaa matkaansa samaan suuntaan.

Kustaa Vaasan tien kautta linjalle ajavassa linjan 50 vaunussa peritään kolmen vyöhykkeen maksu. Jos matkaa jatketaan takaisin kaupunkiin päin toisen vyöhykerajan (Ravirata) ohii, peritään lisä- maksu yhdeltä vyöhykkeeltä.

Esikaupunkialueelta halliin ajavassa vaunussa saavat esim. linjan 22 ja 25 P matkustajat jatkaa Erottajalta Munkkisaareen samalla maksulla, ja Erottajalta vaunuun nouseville peritään kahden vyöhykkeen maksu.

Kaarelasta Vallilan halliin ajavassa yövuorossa peritään kaksinkertainen maksu kaikilta niiltä, jotka nousevat vaunuun ennen Töölön tulla, mutta matkalla Töölön tullista halliin vaunuun tulevilta matkustajilta yksinkertainen (2 vyöh.) maksu.

27. Raitiovaunun tai linja-auton siirtyessä *linjalta toiselle* ei vaunuun jääviltä matkustajilta peritä uutta maksua ennenkuin edellisellä pysäkillä ennen vaunun tuloa toistamiseen (mihin tahansa) samaan paikkaan, paitsi jos jälkimmäisellä linjalla on vyöhyketariffi voimassa, jolloin kannetaan täysi sen mukainen maksu.

Esimerkkejä: Vaunu siirtyy linjalta 52 M linjalle 14 reittiä Rt—Mannerheimintie—Nkl—Eira. Linjan 52 matkustajat saavat samalla maksulla ajaa Eiraan asti.

Vaunun siirtyessä linjalta 54 linjalle 18 Rautatientorilta Töölöön päin saavat matkustajat jatkaa matkaansa samalla maksulla Lastenlinnaan.

Vaunu siirtyy linjalta 52 M linjalle 20 (Rt—Et). Matkustajat saavat samalla maksulla ajaa Vulcanille saakka, vaikka vaunu kiertäisi Erottajalla.

Jos jokin Eirasta Vallilaan ajava vaunu (1 P) jatkaisi välittömästi matkaansa Mess—Run—Yt—Kn vaikkapa vaihtaen välillä linjatunnuksia, saisi Eirassa vaunuun noussut matkustaja ajaa samalla lipulla Yliopistolle saakka.

Vaunu siirtyy linjalta 23 tai linjalta 25 linjalle 54. Matkustajat saavat ajaa samalla maksulla Rautatientorille saakka, mutta siitä eteenpäin heidän on maksettava täysi uusi maksu.

28. *Eräiden lippujen* kelpoisuudesta on lisäksi noudatettava jäljempänä luvuissa IV—VI olevia määräyksiä.

III. Lippujen lävistäminen

1. Tavalliset kerta- ja sarjaliput, kerta- ja sarja-alennusliput, lisäliput ja invalidikertaliput leimataan *yhdellä lävistyksellä* matkaa kohden.

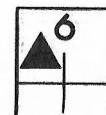
Huomautus: Lipun ruutuja lävistettäessä määrää ruudun numeron sijainti aina ruudun eri kohtien merkityksen. Lippu on siis aina käännettävä niin, että ruudun numero on rahastajaan päin.

2. Seurueessa matkustavat henkilöt voivat käyttää samaa sarjalippua, jolloin lävistetään vastaava määrä ruutuja.
3. *Kertalipuissa* (sekä tavallisissa kertalipuissa että kerta-alennuslipuissa ja invalidikertalipuissa) vastaa jokaista tuntia neljään osaan jaettu ruutu, johon lävistys tehdään *ajasta ja kulkusuunnasta* riippuen seuraavasti:

- a. Matkan alkaessa täyden tuntimäärän ja sitä seuraavan puolituntimäärän välillä (1. *puolitunti*) lävistetään tuntiruudun *vasen* puoli. Matkan alkaessa puolituntimäärän ja sitä seuraavan täyden tuntimäärän välillä (2. *puolitunti*) lävistetään *oikea* puoli.
- b. *Suuntaan I* ajettaessa lävistetään asianomaisen ruudun puoliskon *ylempänä* oleva osa ja *suuntaan II* ajettaessa alempana oleva osa. Aika määräytyy sen ajankohdan mukaan, jolloin *matkustaja tulee vaunuun*. Ennen klo 6 lävistetään 6:lla merkityn ruudun *vasen* puoli.

Esimerkkejä kertalippujen lävistämisestä:

Ajosuunnassa I klo 6 ja 6.30 välillä lävistetään näin:

Ajosuunnassa I klo 6.30 ja 7 välillä lävistetään näin:

Ajosuunnassa II klo 6 ja 6.30 välillä lävistetään näin:

Ajosuunnassa II klo 6.30 ja 7 välillä lävistetään näin:

4. *Sarjalipuissa* (sekä tavallisissa sarjalipuissa että sarja-alennuslipuissa) vastaa *yksi ruutu yhtä matkaa*. Samaa ruutua ei siis saa käyttää useamman matkan leimaamiseen, mutta kyllä siirtolipulla maksetun *jatkomatkan* tarkistusleimaukseen.
5. Ruudut on lävistettävä *numerojärjestyksessä*. Jos leimattujen ruutujen välillä on jäänyt ruutu vahingossa leimaamatta, saa tätä käyttää

matkaan, ei kuitenkaan jos matkustaja ruutua leimattaessa ostaa siirtolipun.

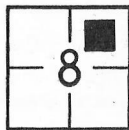
6. Sarjalipun ruudut on jaettu neljään *osaan*, joihin lävistys tehdään *ajasta* ja *vaunun kulkusuunnasta* riippuen seuraavasti:

- a. *Aikaisessa* vuorossa lävistetään jompikumpi ruudun *vasemmalla* puolella olevista ja *myöhäisessä* vuorossa jompikumpi *oikeanpuoleisista* osista.
b. *Suuntaan I* ajettaessa lävistetään *ylempänä* oleva osa ja *suuntaan II* ajettaessa *alempana* oleva osa.

Esimerkkejä sarjalippujen lävistämisestä: Ajosuunnassa I aikaisessa vuorossa (siis aamupäivällä tai iltapäivällä) lävistetään näin:

Ajosuunnassa I myöhäisessä vuorossa (päivällä, illalla tai yöllä) lävistetään näin:

Ajosuunnassa II aikaisessa vuorossa lävistetään näin:

Ajosuunnassa II myöhäisessä vuorossa lävistetään näin:

7. *Lisäliput* lävistetään *suuntaan I* kuljettaessa *kellomäärää* osoittavaan ruutuun ja *suuntaan II* kuljettaessa *kellomäärää* osoittavan numeron alla tai vieressä olevaan, *pisteellä merkittyyn ruutuun*. 1. puolitunnilla lävistetään ruudun vasen puoli, 2. puolitunnilla oikea puoli.

8. *Ajosuunta* muuttuu yleensä ko. pysäkkiluetteloon merkityn päätepysäkin kohdalla. Silmukoissa katsotaan suunnan kuitenkin muuttuvan jo haaraantumispaikan jälkeisellä pysäkillä.

Esimerkki: Linjalla 5 merkitään suunta II Nervanderinkadun 5:n kohdalla olevasta pysäkestä lähtien.

Huomautus: Linjoilla 3 B, 3 T ja 7 muuttuu suuntamerkintä pysäkkiluetteloon merkittyjen päätepysäkkien kohdalla.

9. Eräiden lippujen leimaamisesta määrätään jäljempänä luvuissa IV—VI.

IV. Erikoismääräyksiä linjan 10 erikoislipuista

1. Linjalla 10 myydään tavallisten kerta- ja sarjalippujen asemesta erikoislippuja, jotka oikeuttavat matkan jatkamiseen samalla lipulla linjalta 10 linjoille 3 B ja 3 T sekä päinvastoin. Linjan 10 erikoisliput eivät oikeuta maksuttomaan siirtoon muuten kuin linjoilta 3 B ja 3 T linjalle 10 ja päinvastoin. Linjoista 3 B ja 3 T tässä annetut määräykset koskevat myös muiden linjojen (esim. 5 F) vaunuja, jotka ajavat linjan 10 jonkin pysäkin kautta.
2. Tavalliset kerta- ja sarjaliput kelpaavat myöskin linjalla 10, mutta ne eivät oikeuta maksuttomaan siirtoon linjoilta 3 B ja 3 T linjalle 10 eivätkä päinvastoin.
3. Linjan 10 erikoissarjaliput (vihkoliput) kelpaavat kaikilla raitio- ja kaupunkiautolinjoilla samoin oikeuksin kuin tavalliset liput siten, että yksi vihkolipun lehti vastaa tavallisen sarjalipun yhtä ruutua. Yövaunussa on lävistettävä kaksi vihkolipun lehteä.
4. Linjan 10 erikoislippujen (sekä kertalippujen että sarjalippuvihkoon sisältyvien yhden matkan lehtien) muoto on samantapainen kuin tavallisten kertalippujen. Lisäksi on lippuissa kaksi linjanumerolla merkittyä ruutua, 10 ja 3.
5. Käytettäessä linjan 10 erikoislippuja linjoilla 3 B, 3 T ja 10 leimataan ne linjoilla 3 B ja 3 T yhdellä ja linjalla 10 kahdella lävistyksellä seuraavasti:
 - a. Jos matka aloitetaan linjalla 3 B tai 3 T tai jos lippua käytetään matkaan vain näillä linjoilla, leimataan lippu linjoilla 3 B ja 3 T kuten tavalliset kertaliput ja kelpaa sellaisena linjalla 10. Linjan 10 rahastaja leimaa linjalla 3 B tai 3 T näin leimatun lipun lävistämällä linjanumeroilla 3 ja 10 merkityt ruudut.
 - b. Jos matka aloitetaan linjalla 10 tai jos lippua käytetään matkaan vain linjalla 10, leimataan lippu linjalla 10 ao. tuntiruutuun ja

linjanumerolla 10 merkittyyn ruutuun. Linjan 3 B ja 3 T rahastaja leimaa linjalla 10 näin leimatun lipun lävistämällä linjanumerolla 3 merkityn ruudun.

Käytettäessä linjan 10 erikoislippuja muilla linjoilla kuin linjoilla 3 B, 3 T tai 10 leimatun ne kuten linjoilla 3 B ja 3 T, yhdellä aikaa ja suuntaa osoittavalla lävistyksellä.

6. Siirryttäessä linjalta 3 B tai 3 T linjalle 10 tai päinvastoin erikoislippua käyttäen on matkaa jatkettava linjojen kohtaamispaikalta ensimmäisellä vaunulla, jossa on tilaa. Jos ensimmäisessä vaunussa lippuun tehdystä aika- tai suuntamerkinnästä selvästi havaitaan, että lippu on vanhentunut tai että sitä ei ole käytetty kohtaamispaikalle suunnattuun matkaan, sitä ei saa hyväksyä toisessa vaunussa, vaan on matkustajan suoritettava uusi maksu.
7. Linjan 10 erikoisliput, joita edellä olevien määräysten mukaan saa käyttää kaikilla raitio- ja kaupunkiautolinjoilla, oikeuttavat siirtolipun lunastamiseen kuten tavallisetkin liput. Myöskin siinä tapauksessa, että erikoislippu jo on käytetty siirtoon linjalta 10 linjalle 3 B tai 3 T, on matkustajalla oikeus vielä toista siirtoa varten lunastaa tavallinen siirtolippu linjan 3 B tai 3 T vaunussa. Samoin saa matkustaja, joka käytettyään linjan 10 erikoislippua muulla linjalla on siirtynyt linjalle 3 B tai 3 T tavallista siirtolippua käyttäen, vielä maksuttomasti siirtyä linjalle 10 samaa erikoislippua käyttäen.
8. Jos linjan 10 erikoislipun käyttäjä on lunastanut siirtolipun, on erikoislippuun toisessa vaunussa (myöskin linjoilla 3 B ja 3 T) tehtävä tarkistuslävistys samoin kuin tavalliseen kertalippuun, siis ensimmäisellä matkalla lävistettyyn aikaa ja suuntaa osoittavaan ruutuun. (Vert. kohtaan VI. 17.) Siirryttäessä edelleen linjalta 3 B tai 3 T linjalle 10 lävistetään erikoislippu linjaruutuihin 3 ja 10.

Huomautus: Tavallisen kerta- tai sarjalipun, alennuslipun ja invalidikertalipun käyttäjällä on oikeus siirtyä linjalta 10 linjalle 3 B tai 3 T tai päinvastoin lunastamalla tavallinen siirtolippu, jolloin näitä siirtolippuja koskevia määräyksiä on noudatettava. (Vert. kohdassa V. 28 olevaan huomautukseen.)

V. Erikoismääräyksiä alennuslipuista ja maksutomista invalidien kertalipuista

1. Koululaiselle, invalidille ja sokealle myydään säädetyin rajoituksin määrätty luku alennuslippuja. Invalidille annetaan eräissä tapauksissa määrätty luku maksuttomia kertalippuja.

2. Todistukseksi oikeudesta ostaa ja käyttää alennuslippuja tai maksuttomia invalidikertalippuja annetaan koululaiselle koulukortti ja invalidille invalidikortti. Kutakin lippulajia vastaa erilainen kortti. Koulu- ja invalidikorttien näytteet on asetettu lippukassoihin ja Vallilan autohalliin.
 3. Koulu- ja invalidikortit ovat henkilökohtaisia, eikä niitä saa luovuttaa toiselle. Jos koulu- tai invalidikorttia käytetään väärin, on rahastajan otettava se pois noudattaen soveltuvin osin alialippuja koskevia, kohdissa VII. 17—19 olevia määräyksiä.
 4. Koulukortit ja kertakoululiput jaetaan koulunjohtajien välityksellä liikennelaitoksen lautakunnan hyväksymien oppi- ja kansakoulujen, lastentarhojen, ammattikoulujen ym. oppilaille.
 5. Invalidikortit ja invalidien kertaliput jaetaan liikennelaitoksen lautakunnan vahvistamien ohjeiden mukaisesti, edelliset lipputoimistosta invalidijärjestön hyväksymän lääkärintodistuksen perusteella ja jälkimmäiset invalidijärjestöjen kautta.
 6. Koululaisten ja invalidien sarja-alennuslippuja myydään erikoisissa myyntipaikoissa, joiden luettelo on liitteenä 4. Myyntipaikassa lävistetään vastaavan kortin yksi ruutu jokaista myytyä lippua kohden.
 7. Sokeiden sarja-alennuslippuja myydään ainoastaan pääkonttorin lippukassasta, porr. C.
 8. Invalidien vuosivapaalipuista, joita annetaan vaikeampivammaisille sotainvalideille, ks. kohtaa VII. 16.
 9. Alennuslippua tai maksutonta invalidikertalippua käytettäessä on vastaavanlainen koulu- tai invalidikortti aina pyytämättä näytettävä rahastajalle tai tarkastajalle.
- Huomautus:** Seurueessa matkustavat koululaiset tai invalidit saavat käyttää samaa sarjalippua edellyttäen että jokainen näyttää oman (vastaavanlaisen) korttinsa.
10. Rahastajan tulee aina, kun matkustaja esittää koulu- tai invalidikortin näköisen kortin, tarkoin katsoa, että se todella on voimassa-oleva koulu- tai invalidikortti. Epäilävissä tapauksissa ja pistokokein muutenkin rahastajan on kohteliaasti ilmoitteen, että pistokokeiden suorittaminen henkilöä valikoimatta on hänen virkavelvollisuutensa, otettava koulu- tai invalidikortti käteensä ja tarkoin tutkittava, että se on kelpaava ja oikean henkilön käytössä. Tarvittaessa on vaadittava käyttäjää todistamaan henkilöllisyytensä.
 11. Alennuslipulla tai maksuttomalla invalidikertalipulla matkustava henkilö saa lunastaa siirtolipun yleisten määräysten mukaisesti. Myös

toiseen vaunuun siirryttäessä on näytettävä koulu- tai invalidikortti sekä noudatettava näiden alennuslippujen käyttöä rajoittavia määräyksiä.

Esimerkki: Koululipun käyttäjän, joka on lunastanut siirtolipun, on näytettävä korttinsa toisessakin vaunussa, eikä hän saa käyttää istumapaikkaa siinä.

Koululiput.

12. *Tavallinen koulukortti* oikeuttaa koululaisen ostamaan ja käyttämään raitio- ja kaupunkiautolinjoilla kelpaavia sarjalippuja, n.s. tavallisia koululippuja. Nämä liput eivät kelpaa esikaupunkien autolinjoilla.
13. *Esikaupunkiliikenteen koulukortti* oikeuttaa ostamaan ja käyttämään kaikilla linjoilla kelpaavia sarjalippuja, n.s. *esikaupunkien koululippuja*, joissa on tunnus EF (= »Esikaupunkilippu — Förortsbiljett»).
14. Sarja-alennuslippujen käyttämiseen oikeuttavat koulukortit jaetaan lukukaudeksi kerrallaan. Kevätlukukauden kortti on voimassa 9.1.—31. 5. ja syyslukukauden kortti 1. 9.—20. 12. Korttiin on merkitty haltijan etu- ja sukunimi, asunto-osoite ja koulu, jota hän käy.
15. Koulukortin haltijalle myydään kuukaudessa 7 tavallista tai 7 esikaupunkilinjojen sarjakoululippua eli siis liput 70 matkaa varten. Tammikuussa myydään kuitenkin vain vastaavasti 6 sekä joulukuussa 5 lippua. Esikaupunkilinjojen koululippuja myydään vain esikaupunkilinjojen koulukortin haltijoille.
16. Tavalliset ja esikaupunkien sarjakoululiput kelpaavat vain arkipäivisin koulukorttien voimassaolokoina, ei kuitenkaan yöliikenteessä, ja oikeuttavat vain seisomapaikkaan.
17. Poikkeustapauksissa voi liikennelaitoksen lautakunta myöntää koululille oikeuden ostaa rajoitetun määrän kertakoululippuja jaettavaksi oppilailleen.
18. Yksinään matkustavan kertakoululipun käyttäjän on esitettävä koulun leimalla varustettu ja koulun johtajan allekirjoittama, nimetylle oppilaalle määrääjäksi annettu todistus oikeudestaan käyttää kertakoululippuja, n.s. *keltainen koulukortti*. Seurueena matkustettaessa riittää vastaavanlainen yhteinen kortti, johon on merkitty seurueen johtajan nimi ja henkilöiden lukumäärä.

Huomautus: Korttiin merkitty päivämäärä tarkoittaa sitä päivää, mihin saakka kortti on voimassa, mainittu päivä mukaanluettuna. Sen jälkeen kortti ei kelpaa.

19. Kertakoululipussa tulee *kääntöpuolella* olla *koulun leima*. Jos lippu rahastajan nähdessä irroitetaan ehyestä lippuvihosta, vaaditaan leima vain vihon viimeisessä lipussa.
20. Kansakoulujen *opettajat* ovat oikeutetut käyttämään kertakoululippuja, joiden kääntöpuolelle on leimattu »*Opettajalippu — Lärarebiljett*» sekä lipun käyttöä rajoittava määräys, jonka mukaisesti lippu kelpaa ainoastaan *opintoretkelyllä luokan kanssa*.
21. *Kertakoululippu* kelpaa kaikilla raitio- ja autolinjoilla ja kaikkina päivinä, ei kuitenkaan yöliikenteessä. Se oikeuttaa vain *seisomapaikkaan*.

Invalidiliput.

22. *Punainen invalidikortti* oikeuttaa kortin saaneen sota- tai siviiliinvalidiin 3 kuukauden aikana korttiin merkitystä päivästä lukien ostamaan ja käyttämään invalidien *sarja-alennuslippuja*. Kortin haltijalle myydään kuukaudessa enintään 11 lippua eli siis liput 110 matkaa varten. Korttia saa käyttää todistuksena ostettujen alennuslippujen käyttöoikeudesta *sen kuukauden loppuun*, jolloin sen voimassaoloaika päättyy.
Punaisiin invalidikortteihin on merkitty haltijan etu- ja sukunimi ja osoite sekä antamispäivä ja antajan nimikirjoitus. Lisäksi leimataan tarkkailun helpottamiseksi:
a) *sininen pystyviiva miehelle ja punainen viiva naiselle* annettuun korttiin;
b) *sen kuukauden ja vuoden numero*, jolloin voimassaoloaika päättyy.
Huomautus: Ilman tarkkailumerkintöjä oleva kortti ei kelpaa.
23. *Invalidien sarja-alennuslippu* kelpaa kaikilla raitio- ja autolinjoilla. Yövaunuissa on lävistettävä *kaksi* ruutua matkaa kohden.
24. *Vihreä invalidikortti* oikeuttaa käyttämään invalidien maksuttomia kertalippuja, joita jaetaan enintään 100 lippua kuukaudessa henkilöä kohden. Kortti, jossa tulee olla haltijan nimi ja kortin antamispäivä, on varustettu antajan — Sotainvalidien Veljesliiton Helsingin alaosaston, Invalidisäätiön tai liikennelaitoksen — leimalla ja kortin haltijan valokuvalla.
25. Invalidien maksuttomat *kertaliput* kelpaavat kaikilla raitio- ja autolinjoilla. Yövaunuissa lävistetään *kaksi* lippua kutakin matkaa kohden.

Sokeiden liput.

26. Siviilisoikeille myydään lippukassasta E. Esplanadikatu 22 C *käytävällä raitio- ja autolinjoilla* kelpaavia *sokeiden sarja-alennuslippuja*, henkilöä kohden kuukaudessa enintään 11 lippua eli siis liput 110 matkaa varten. Näitä lippuja saavat käyttää *sokea* henkilö ja hänen seurassaan oleva *saattaja*, kumpikin ilman todistusta. Saattajan matkan maksuksi lävistetään eri ruutu.

Vövaunuissa on lävistettävä *kaksi* ruutua matkaa ja henkilöä kohden.

Koululaisten ja invalidien matkat linjalla 10.

27. Linjaa 10 käyttävien koululaisten (tavalliset) koulukortit ja invalidien (punaiset) invalidikortit on leimattu *erikoisleimalla*, joka oikeuttaa kortin haltijan käyttämään korttia *vapaalippuna linjalla 10*. Kortti on pyytämättä näytettävä linjan 10 rahastajalle.
28. Vapaalipuksi leimattu *koulukortti* kelpaa linjalla 10 vain *arkisin* korttiin merkityn *lukukauden* aikana ja oikeuttaa vain seisomapaikkaan. *Invalidikortti* kelpaa linjalla 10 sen *kuukauden loppuun*, jonka numero on leimattu korttiin.

Huomautus: Ilman tätä *erikoisleimaa* olevan koulu- tai invalidikortin haltijan on linjalla 10 käytettävä *alennuslippua*. Erikoisleimalla varustetun kortin haltijan on muilla linjoilla, paitsi linjalla 10, käytettävä *alennuslippua*. (Vert. kohdassa IV.8 olevaan huomautukseen.)

VI. Erikoismääräyksiä siirtolipuista

1. *Kerta- tai sarjalipulla* tahi koululaisten, invalidien tai sokeiden *kerta- tai sarja-alennuslipulla* tai *invalidien kertalipulla* matkustava henkilö saa, *esittäessään lippunsa leimattavaksi*, lunastaa *siirtolipun*, joka oikeuttaa *jatkomatkaan*, ei kuitenkaan *jatkomatkaan*, joka olisi *voitu tehdä samalla vaunulla*, eikä *pahuumatkaan* eikä *matkaan esikaupunkiautolinjalla*; sillä ehdolla, että tämä *jatkomatka* aloitetaan sitä neljännestantia, jona *siirtolippu* on ostettu, lähinnä seuraavien *kahden neljännestantin* kuluessa.
2. Esikaupunkiautolinjan vaunussa ei saa hyväksyä *siirtolippua* edes matkaa varten, joka ulottuu vain keskikaupungin (1. ja 2. vyöhykkeen) alueelle. Esikaupunkilipun käyttäjän kaupunkilinjalla ostama *siirtolippu* ei myöskään kelpaa *esikaupunkilinjalla*.

3. Jos matkustaja *raitio- tai keskikaupungin autolinjalla* tarjoaa *vyöhyke-sarjalippua* leimattavaksi ja pyytää *siirtolippua*, on rahastajan huomautettava, että *siirtoa ei myydy* esikaupunkien autolinjoille.
4. *Siirtolippu* on lunastettava silloin, kun matkustaja leimauttaa *varsinaisen lippunsa*. Kuitenkin kehoitetaan rahastajia matkustajan pyytäessä myymään *siirtolipun* myöhemminkin, mikäli se matkustajan vaunusta poistumista viivyttämättä tai muuta häiriötä tuottamatta käy päinsä ja rahastaja vakuuttuu siitä, ettei matkustaja jo hänen vaunussaan aja *siirtolipulla*. Vert. myös kohtaan III. 5.
5. *Siirtolippuja* saa myydä vain yhden kutakin lävistettyä *varsinaista lippua* tai ruutua kohden (siis yleensä vain yhden kullekin matkustajalle).
6. *Toistaiseksi* saa matkustaja jatkaa matkaansa *siirtolipulla*, edellyttäen, että *siirtolipusta* annettuja määräyksiä muuten noudatetaan, *milta pysäkillä tahansa*, siis myöskin sellaisella linjalla, joka ei kohtaa ensimmäisellä matkalla käytettyä linjaa.

Esimerkki: Matkustaja, joka tulee linjan K suunnassa II, saa *siirtolipulla* nousta Rautatientorilla linjan 24 vaunuun.

7. Määräyksestä, että *siirtolippua* ei saa käyttää *matkaan*, joka olisi *voitu tehdä samalla vaunulla*, seuraa, että *samalla linjalla* *jatkamisen* samaan suuntaan ei ole sallittua. Jos *kaksi linjaa* päättyy samaan kohtaan tai jos toisen linjan päätekohta on toisen linjan varrella, ei myöskään saa *siirtyä* toiselta linjalta samaan suuntaan *menevälle linjalle*, joka ei mene *pitemmälle* kuin ensin käytetty linja.

Esimerkkejä: Linjalla 6 suunnassa I myydyllä *siirtolipulla* ei saa matkustaa linjalla 6V (eikä tietysti linjalla 6) suunnassa I. Jos *sitävastoin* toisella linjalla pääsee *pitemmälle*, on *siirtyminen* sallittu. Siis linjan 6V suunnassa I myydyllä *siirtolipulla* saa ajaa linjan 6 suuntaan I.

Huomautus: Määräyksessä esiintyvää sanamuotoa »*samalla vaunulla*» ei saa käsittää siten, että kahden eri linjan vaunun käyttäminen olisi kielletty sellaisessa tapauksessa, että *matka voidaan tehdä yhdellä vaunulla*. Määräys tarkoittaa ainoastaan, että *toista vaunua* ei saa käyttää *matkustamiseen* sellaiselle paikalle, johon olisi päästy ensimmäiselläkin vaunulla.

Esimerkkejä: Linjalla 20 suunnassa I myydyllä *siirtolipulla* saa matkustaa linjalla 23 suunnassa I ja *päinvastoin*, vaikka matkustaja *samalla pysäkillä* odottaen olisikin voinut päästä vaunuun, joka olisi vienyt hänet suoraan perille. Suunnassa II sitävastoin ei saa *siirtyä* linjalta 20 linjalle 23 tai *päinvastoin*, koska ensin käytetyllä vaunulla tässä tapauksessa pääsee samaan paikkaan kuin toisella vaunulla.

8. Siirtolippua ei saa käyttää matkustamiseen samaa tietä takaisinpäin, vaan on matkustajan sellaisissa tapauksissa, jolloin toisen linjan vaunu seuraa ensimmäisen vaunun reittiä *paluusuuntaan*, siirryttävä toiselle linjalle linjojen *ensimmäisellä yhteisellä pysäkillä* tahi, jollei sellaista ole, ensimmäisessä paikassa, missä pysäkit ovat lähekkäin.

Esimerkki: Linjan H suunnassa II myydyllä siirtolipulla ei saa ajaa linjan 12 suunnassa I eikä linjan 4 suunnassa I paitsi Töölön tulin pysäkillä pohjoiseen.

Huomautus: Siirto vaunuun, joka ajaa samaan suuntaan kuin ensin käytetty vaunu, mikäli se kohdan 1. mukaan on yleensä luvallista, on sallittu millä pysäkillä tahansa.

Esimerkki: Siirto linjan 4 suunnalta II (Munkkiniemestä päin) linjan 12 suunnalle II (Kirurgille päin) on sallittu millä pysäkillä tahansa välillä Töölön tulli—Erottaja, mutta linjan 12 suunnalle I (Kuusitiele päin) ainoastaan Töölön tulin pysäkillä.

9. Linjoilta 3 B ja 3 T on siirto sallittu *eri* suuntaan menevään saman linjan vaunuun.

Esimerkkejä: Linjan 3 B suunnalta II (Töölö—Yt) on siirto sallittu linjan 3 B suunnalle I (Yt—Kallio) ja tietenkin myös linjan 3 T suunnalle II (Yt—Erottaja), mutta *ei* linjan 3 T suunnalle I (Yt—Töölö), koska tällöin on kyseessä paluumatka.

10. Siirto on sallittu minkä linjan tahansa (myöskin saman linjan) *halliin ajavaan* vaunuun, jonka halliinajoreitti poikkeaa ensin käytetyn linjan varsinaisesta reitistä; ei kuitenkaan paluusuuntaan.

Jos kaksi vaunua samaa hallista-ajoreittiä käyttäen ajaa sitten eri suuntiin, on siirto sallittu vaunusta toiseen.

Esimerkki: Linjalla 24 suunnassa II (Vatt—Rt) myydyllä siirtolipulla saa jatkaa matkaa toisessakin Rautatienatorilta Vallilan halliin ajavassa linjan 24 (tai jonkun muun linjan) vaunussa. (Hallista linjalle ajavasta vaunusta sitävastoin ei saa siirtyä *saman* linjan vaunuun, joka ajaa samaa reittiä samaan päätepiisteeseen, koska sinne pääsisi samassakin vaunussa, mutta kyllä esim. linjalta 18 linjalle 17 jne.)

11. Jos siirtolippu on leimattu sellaisella linjalla ja sellaiseen suuntaan ajettaessa, että siirto riippuen matkan aloittamis- ja päättymispaidasta voi olla joko sallittu tai kielletty, on lippu hyväksyttävä, jollei matkustajan ilmoituksesta tai muusta seikasta käy ilmi, että lippua tullaan käyttämään sellaiseen matkaan, joka ei ole sallittu. Huom. myös hallista- ja halliinajo- sekä siirtymisreittien merkitseminen kohdan 14. a mukaisesti.

Esimerkki: Jos matkustaja nousee Sturen- ja Mäkelänkadun kulkemassa suuntaan II (Kauppatorille) ajavaan K-vaunuun ja esittää linjalla 1 suunnassa I myydyllä siirtolipun, on lippu hyväksyttävä, koska voi ajatella, että matkustaja ajaa esim. matkan Kauppatori—Sturenk.—Kallion kirkko tai Sörnäisten apt.—Sturenk.—Kauppatori. Jos matkustaja, tullessaan ilmeisesti esim. Kauppatorilta saakka aikoo palata Kauppatorille tai vaikkapa Hakaniemeen, ei lippua saa hyväksyä.

Huomautus: Kohdissa II. 18—27 olevat määräykset koskevat myös siirtolipulla suoritettavaa jatkomatkaa.

Esimerkkejä: Siirryttyään linjan 4 suunnalta I (Hiet—Yt) linjan 3 B suunnalle I (Yt—Kallio) matkustaja ei saa ajaa takaisin Yliopistolalle, vaan on hänen Lasipalatsin kohdalla suoritettava uusi maksu.

Linjan H suunnalta I (Ht—Posti) linjan 5 suunnalle I (Posti—Run) siirryttäessä saa ajaa Arkadiank. 14 saakka.

Linjan 5 tai 3 B suunnalta I tai II linjan K suunnalle I on siirto sallittu myös Suurtorilla (linjan K vaunulla saa siis samalla siirtolipulla ajaa Suurtorilta Kauppatorin kautta Käpylään saakka ilman poistumispakkoa Kauppatorilla).

12. Jos matkustajalta tavataan useampia siirtolippuja, lävistämätön siirtolippu tai siirtolippu, jossa olevaa lävistysmerkkiä ei ole hänen varsinaisessa matkalipussaan, on siirtolippu otettava häneltä pois, merkittävä sen taakse hänen nimensä ja osoitteensa sekä lippu toimitettava ja ilmoitus tapauksesta tehtävä lähimmälle tarkastajalle.
13. Rahastajien on *huolellisesti* ja *oikein* leimattava myymänsä ja heille esitetyt siirtoliput sekä tarkoin valvottava, että heille esitetyt siirtoliput todella oikeuttavat ko. matkaan. Jotta rahastajat voisivat täydellisesti valvoa siirto-oikeuden käyttämistä katsotaan poikkeuslinjat, samoin kuin kaksoislinjat (esim. 3 B ja 3 T), siirto-oikeuden suhteen *eri linjoiksi*.
14. Kun siirtolippu myydään, on se leimattava *kahdella lävistyksellä*, joista toinen osoittaa *linjaa ja suuntaa* ja toinen *aikaa*, seuraavasti:
- a. *Linjalävistys* tehdään vaunussa, jossa siirtolippu myydään, sen pää- tai poikkeuslinjan, jota vaunu sillä hetkellä ajaa, tunnuksella varustettuun ruutuun, mikäli siirtolipussa on sellainen ruutu, suuntaan I ajettaessa ruudun yläosaan ja suuntaan II ajettaessa sen alaosaan. Tällöin on noudatettava asiasta annetuissa päiväkäskyissä ja pysäkkiluetelissa ilmoitettuja linjojen ja suuntien merkintöjä. Jos jonkin linjan tunnusta ei ole painettu lippuun, voidaan päiväkäskyllä määrätä tällaisen linjan lävis-

tys tehtäväksi määrättyyn, kirjaimilla $X_1, X_2, \dots, Y_1, Y_2$ jne. varustettuun vararuutuun.

Eräitä ajoreittejä hallista linjalle tai päinvastoin tai linjalta toiselle ei ole määrätty poikkeuslinjoiksi eikä niille siis ole painettu eikä määrätty omia ruutuja siirtolippuun. Samoin ei eräille linjalta toiselle siirtymisreitteihin rinnastettaville poikkeuslinjoille ole painettu tai määrätty omia siirtolipun ruutuja. Tällaisia reittejä ajettaessa tehdään lävistys:

- 1) linjalta halliin tai toiselle linjalle ajettaessa sen linjan ja suunnan mukaisesti, jolta vaunu viimeksi lähti, sekä
- 2) hallista linjalle ajettaessa sen linjan ja suunnan mukaisesti, jolle vaunu on ensiksi menossa.

Esimerkkejä: Linjan 5 vaunu ajaa Vallilan halliin reittiä Run—Rt—VH. Siirtolippuun lävistetään linja 5, suunta II.

Vaunu siirtyy linjalta 5 linjalle 4 F reittiä Run—Et. Lävistään linja 5, suunta II.

Vaunu ajaa Vallilan hallista linjalle 23 reittiä VH—Et tai VH—Isok. Lävistetään linja 23, suunta I.

Linjalla 5 F, jolle ei ole painettu eikä määrätty omaa siirtolipun ruutua, lävistetään Töölön hallista Pasilaan ajettaessa linja 10, suunta I, ja Pasilasta Runeberginkadulle ajettaessa linja 10, suunta II.

- b. *Aikalävistys* tehdään sen neljännestantun ruutuun, jona siirtolippu myydään. *Ensimmäinen (I) neljännestantu* merkitään ao. tuntiruudun ylemmänä olevaan vasempaan neljännekseen, *toinen (II) neljännestantu* ylemmänä olevaan oikeaan, *kolmas (III) neljännestantu* alempana olevaan vasempaan ja *neljäs (IV) neljännestantu* alempana olevaan oikeaan neljännekseen, kuten lipussa oleva malliruutu osoittaa.

Esimerkkejä: Matkustaja ostaa siirtolipun klo 14.25. Tällöin on lävistettävä numerolla 14 merkityn aikaruudun ylemmänä oleva oikea (II) neljännes.

Matkustaja ostaa siirtolipun tasan klo 8. Numerolla 8 merkityn aikaruudun ylemmänä oleva vasen (I) neljännes lävistetään.

15. Kun matkustaja ostettuaan siirtolipun siirtyy toiseen vaunuun, on viimeksi mainitun vaunun rahastajan joka kerta huolellisesti tarkastettava:

- a. että siirtolipussa on *sama pihtimerkki* kuin matkustajan varsinaisen matkalipun viimeksi lävistetyssä ruudussa. Matkustajalta pitää siis pyytää kumpikin lippu nähtäväksi,

- b. että siirtolippuun tehty aikälävistys osoittaa sen myydyksi *aikaisintaan toisena neljännestantuna* ennen sitä neljännestantua, jolloin matkustaja tuli toiseen vaunuun.

Esimerkkejä: Jos matkustaja tulee vaunuun klo 11.44 ja esittää siirtolipun, jossa ruutu 11.II (klo 11.15—11.29) tai 11.I (klo 11.00—11.14) on lävistetty, on lippu hyväksyttävä.

Matkustaja tulee vaunuun klo 18.00. Siirtolipussa on lävistetty ruutu 17.II (klo 17.15—17.29). Lippua ei saa hyväksyä;

- c. että siirtolippu on leimattu *sellaisella linjalla ja suunnalla*, että ko. siirto on edellä olevien määräysten mukaan sallittu.
16. Jollei siirtolippu täytä kohdan 15. vaatimuksia, on matkustajan suoritettava täysi maksu. Rahastajan tulee tällöin ystävällisesti selostaa matkustajalle siirto-oikeuden rajoituksia ja viitata siirtolippuihin painettuun tekstiin.
17. Kun rahastaja on todennut siirtolipun kelpaavaksi, *lävistää* hän:
 - a. *siirtolippuun* linja- ja suuntalävistykseen oman linjansa ruutuun kohdan 14 a määräysten mukaisesti,
 - b. *päälippu* (varsinaisen matkalipun) saman ruudun, joka ensimmäiselläkin matkalla on lävistetty, osoitukseksi siitä, että siirto-oikeus on käytetty.
18. Suoritettuaan lävistämisen rahastaja irroittaa siirtolipun *aikaruudut* sisältävän osan ja antaa sen matkustajalle. Siirtolipun toisen, *linjaruudut* sisältävän osan rahastaja tallettaa ja menettelee sen suhteen erikseen annettuja määräyksiä noudattaen.
19. Siirtoa päälippuun leimattaessa on varottava, ettei reikä riko ruudun rajoja eikä edellisessä vaunussa tehtyä reikää. Muuten saa toisen reiän tehdä mihin ruudun osaan tahansa.
20. Linja- ja suuntamerkin lävistäminen talteenotettuun siirtolipun osaan on tehtävä mieluummin heti ja viimeistään ennen seuraavaa suunnan vaihtumista.
21. *Yövaunussa* on siirtolipun hinta suoritettava *kaksinkertaisena*, jolloin leimataan ja annetaan matkustajalle kaksi siirtolippua. Molemmat siirtoliput on näytettävä ja lävistettävä toisessa yövaunussa. Päälippuun tai -lippuihin on tällöin lävistettävä molemmat ensimmäisellä matkalla lävistetyt ruudut.
22. Matkustajan, joka siirtolippua käyttäen siirtyy päivävaunusta yövaunuun, on yövaunussa suoritettava *yölisänä yksinkertainen* varsinaisen matkan maksu (lunastettava kertalippu tai annettava lävistää sarjalipun yksi ruutu tai lehti tai yksi maksuton invalidien kertalippu). *Toista siirtolippua ei hänen tässä tapauksessa tarvitse lunastaa.*

23. Koska koululiput eivät kelpaa yöliikenteessä, ei koululippua leimat-
taessa ostettu siirtolippu myöskään kelpaa yövaunuun siirryttäessä,
vaan on suoritettava uusi (täysi) maksu.

VII. Aikaliput

1. *Aikaliput* oikeuttavat lipun haltijan tekemään rajattoman määrän
matkoja lippuun merkittynä aikana ja siihen merkittyillä linjoilla sekä
erikoistapauksissa määrätyn rajoituksen.
2. Aikalippu on *henkilökohtainen*, eikä sitä saa luovuttaa toiselle. *Poi-*
keuksena ovat *poliisilaitokselle* myytävät vuosiliput.
3. Aikalippu on joka kerta matkustettaessa *ilman kehoitusta näytettävä*
rahastajalle ja tarkastajalle.
4. Rahastajan tulee aina, kun matkustaja esittää aika- tai vapaalipun
näköisen lipun, tarkoin katsoa, että se todella on voimassaoleva aika-
tai vapaalippu. *Epäiltävissä tapauksissa ja pistokokein* muutenkin
rahastajan on kohteliaasti ilmoitteen, että pistokokeiden suorittami-
nen henkilöä valikoimatta on hänen virkavelvollisuutensa, *otettava*
lippu käteensä ja tarkoin tutkittava, että se on kelpaava ja oikean
henkilön käytössä. Tarvittaessa on vaadittava käyttäjää todistamaan
henkilöllisyytensä ja oikeutensa käyttää ko. lippua.
5. Aikalippu kelpaa, jollei siihen ole toisin merkitty, kaikilla raitio- ja
autolinjoilla.
6. Aikalippu kelpaa myöskin yövaunuissa ilman lisämaksua.
7. Aikalippuja on seuraavia lajeja:
 - a. maksulliset aikaliput, ns. *vuosiliput*:
sarja A, yleinen vuosilippu,
sarja B, posti- ja lennätinlaitoksen vuosilippu,
sarja C, poliisilaitoksen vuosilippu,
sarja D, yleinen puolenvuodenlippu,
 - b. *vapaaliput*:
sarjat A ja B, yleinen vuosivapaalippu,
sarja C, tilapäinen vapaalippu,
sarja D, invalidien vuosivapaalippu.
 Aikalippuihin on painettu lipun *nimitys* ja sarjaa osoittava *kirjain*.
8. Aikalippuja myydään ja annetaan lipputoimistosta. Aikalipussa tulee
olla lipun *antamispäivä* ja antajan *nimikirjoitus* tai nimikirjaimet

alkuperäisenä tai näköispainoksena. Voimassa olevien aikalippujen
näytteet on asetettu lippukassoihin ja Vallilan autohalliin.

9. *A-vuosilippuja* myydään *kaupungin* ja *valtion* virastoille ja laitok-
sille sekä eräille *yhdistyksille*. Lippuun on merkitty sen haltijan
suku- ja etunimi, osoite sekä lipun hinta. Lipun toisella puolen on
haltijan valokuva.
10. *B-vuosilippuja* myydään *posti- ja lennätinlaitokselle* jaettavaksi pos-
tin ja sähkösanoman kantajille. Lippuun on merkitty sen haltijan
suku- ja etunimi, osoite sekä lipun hinta. Lipun haltija on oikeutettu
käyttämään lippuaan *ainoastaan, kun hän on virkamatkalla* ja puet-
tuna *virkapukuun* tai ainakin virkalakkiin kokardeineen; *postinkan-*
taja vain kantaessaan postilaukkuja.
- Lipun kääntöpuolelle on haltijan omakätisesti merkittävä *nimi-*
kirjoituksensa musteella tai aniliinillä. *Sähkösanoman kantajan* lipun
kääntöpuolella on lisäksi haltijan *valokuva*.
11. *C-vuosilippuja* myydään *poliisilaitokselle* jaettavaksi rikospoliiseille.
Lippu, johon on merkitty sen hinta, ei ole henkilökohtainen, vaan on
virkamerkkin haltija, jolle rikospoliisiosasto on kulloinkin luovuttanut
lipun, oikeutettu sitä käyttämään. Lipun haltijan tulee vaadittaessa
näyttää poliisivirkamerkkinsä rahastajalle tai lipputarkastajalle.
12. *Puolenvuodenlippuja* (sarja D) myydään *yksityisille*. Lippuun on
merkitty sen haltijan suku- ja etunimi, osoite sekä lipun hinta. Lipun
kääntöpuolella on haltijan *valokuva*.
13. Kaikki vuosi- ja puolenvuodenliput ovat voimassa lippuun merkityn
kalenterivuoden tai puolen kalenterivuotta. Sen jälkeen on lipun-
haltija oikeutettu käyttämään lippuaan vielä seuraavan vuoden tai
puolenvuoden *kolmanteen arkipäivään klo 24 saakka*.
14. *A- ja B-vapaaliput* ovat voimassa lippuun merkityn kalenterivuoden.
Lipun haltija on oikeutettu käyttämään lippua vielä seuraavan vuo-
den *kolmanteen arkipäivään klo 24 saakka*. Lippuun on merkitty sen
haltijan suku- ja etunimi sekä osoite. Lisäksi on lipunhaltijan *oma-*
kätisesti merkittävä lippuun nimikirjoituksensa musteella tai anili-
inillä.

A-lippu, jossa on *sininen* viiva, annetaan *miespuolisille* ja B-lippu,
jossa on *punainen* viiva, *naispuolisille* liikennelaitoksen henkilökun-
taan kuuluville, kaupunginvaltuutetuille, kaupunginhallituksen ja lii-
kennelaitoksen lautakunnan jäsenille, kaupungin reviisoreille ynnä
eräille muille viranomaisille.

15. *C-vapaalippu* on voimassa *lippuun merkittyyn päivään saakka*. Lippuun on tarkastuksen helpottamiseksi leimattu *punaisella* sen kauden järjestysnumero, jolloin voimassaoloaika päättyy. Suku- ja etunimi, osoite sekä omakätinen nimikirjoitus merkitään kuten A- ja B-vapaalippuihin. Mieshenkilön lippuun on leimattu sininen viiva, naishenkilön lippuun punainen viiva.
16. *D-vapaalippu* annetaan liikennelaitoksen lautakunnan vahvistamien ohjeiden mukaisesti vaikeavammaiselle sotainvaliidille ja on se voimassa *lippuun merkittyyn päivään asti*. Jos voimassaoloaika päättyy 31. 12, on lipun haltija oikeutettu käyttämään lippuaan vielä seuraavan vuoden kolmanteen arkipäivään klo 24 asti. Lippuun on merkitty sen haltijan suku- ja etunimi sekä osoite. Lipun kääntöpuolella on lipunhaltijan valokuva, jossa tulee olla Sotainvaliidiiden Veljesliiton tai liikennelaitoksen *leima*.
17. Jos aika- tai vapaalippua *käytetään väärin*, on rahastajan *otettava se pois*, ja lisäksi on vaadittava *täysi maksu*. Tällöin on *aina ilmoitettava matkustajalle* syy, miksi lippu otetaan pois. Jos matkustaja kieltäytyy maksamasta, on hänet poistettava vaunusta.

Poisotettu lippu on luovutettava lähimmälle asema- tai hallitarkastajalle, ja on rahastajan tehtävä asiasta ilmoitus tarkoitusta varten painettuun *lomakkeeseen*, josta toinen osa seuraa lippua ja toinen osa annetaan matkustajalle. Väärennetyn lipun suhteen menettellään kohdan 19 mukaisesti.

Lippu, jonka rahastaja on ottanut pois, voidaan liikennelaitoksen harkinnan mukaan antaa takaisin sen haltijalle.

18. Kohdan 17 määräyksiä on sovellettava esim. seuraavissa tapauksissa:
- a. jos lipusta *puuttuu* määräysten mukainen omakätinen *nimikirjoitus*, jolloin haltija saa takaisin lippunsa lipputoimistosta kirjoitettuaan siihen nimensä;
 - b. jos lipusta *puuttuu* muu määräysten mukainen *merkintä* tai *valokuva*;
 - c. jos lippua *käyttää muu henkilö* kuin sen haltijaksi merkitty, esim. jos matkustaja näyttää lipun ja sen jälkeen luovuttaa sen toiselle matkustajalle, joka myöskin näyttää saman lipun, tai jos valokuva esittää toista henkilöä;
 - d. jos *postin*, *lennätimen* tai *poliisin* vuosilippua koskevaa *erikoismääräystä ei noudateta*;

- e. jos lippua näytetään *ennen sen voimassaoloajan alkua* tai sen *päättyttyä*, jolloin on huomioitava säädetty lykkäysaika;
 - f. jos lippua näytetään *linjalla*, jossa se ei ole *voimassa*;
 - g. jos lippu on niin *tahraantunut* tai *repeytynyt*, että siinä olevat merkinnät käyvät epäselviksi; tai jos siitä on osa poissa tai lippu on halkaistu;
 - h. jos lippu on *väärennetty*, esim. muuttamalla siihen tehtyä *merkintää*. Tällöin on rahastajan huomautettava, että nimen tai osoitteen muuttuessa lipun haltijan on vaihdettava lippunsa uuteen.
19. Jos lippu on väärennetty, on rahastajan pidettävä se hallussaan, ilmoitettava tapauksesta lähimmälle asema- tai hallitarkastajalle tai poliisille ja pyydetävä näitä ottamaan huostaansa lipun esittäjän asian tutkimista varten. Vielä on rahastajan vaadittava tällaisen lipun esittäjän ja vähintään kahden todistajan tarpeelliset henkilötiedot sekä annettava myös ne, samoin kuin väärennetty lippu, tarkastajalle tai poliisille ja merkittävä muistiin näiden nimet.

VIII. Oikeus matkustaa ilman lippua

1. Seuraavat henkilöt ovat oikeutetut maksamatta ja lippua näyttämättä matkustamaan liikennelaitoksen vaunuissa sekä päivä- että yöliikenteessä, allamainituin rajoituksin:
 - a. liikennelaitoksen *kultaisen ansiomerkin* haltijat,
 - b. *virkapukuiset* liikenne- ja rataosaston *henkilökuntaan* kuuluvat henkilöt siten kuin erikseen on määrätty,
 - c. *virkapukuiset poliisimiehet*, korkeintaan 2 samassa vaunussa, *ainoastaan vaunun etusillalla*,
 - d. alle 5-vuotiaat *lapset* maksavan *saattajan mukana ilman oikeutta omaan istunapaikkaan*.

IX. Erinäisiä määräyksiä

1. *Löydetty lippu*, koulu- tai invalidikortti tahi aikalippu on viipy-mättä luovutettava lähimmälle asema- tai hallitarkastajalle, ja rahastajan on tehtävä siitä ilmoitus samanlaiselle lomakkeelle kuin mitä käytetään poisotettua aikalippua varten. (Vert. kohtaan VII.17.)
2. Rahastaja on velvollinen matkustajan pyytäessä lyhyesti *selostamaan lippujen hintoja*, *kelpoisuutta yms.* sekä näyttämään tämän

ohjesäännön kohdassa I. 2 olevan tariffin. Tariffi, joka jaetaan rahastajille »Helsingin Kulkuneuvoihin» sisältyvänä tai erillisenä, on aina pidettävä mukana raporttikansiossa.

3. Jos matkustajan ja rahastajan kesken syntyy erimielisyyttä lipun hinnasta, kelpoisuudesta tms. on rahastajan kohteliaasti perusteltava kantansa tähän ohjesääntöön ja muihin voimassaoleviin määräyksiin vedoten. Matkustajan on alistuttava rahastajan ratkaisuun tai poistuttava vaunusta, mutta on rahastajan neuvottava häntä, jollei hän tyydy rahastajan ratkaisuun, esittämään asiansa liikennelaitoksen pääkonttoriin, Et. Esplanadikatu 22 A, puh. 61 761/nimihuuto »Valitus raitiovaunusta» tai »Valitus linja-autosta».

30. 10. 1951 merk. *Reino Castrén*

Jakelu: Y + R + A + L

E. Bergroth.

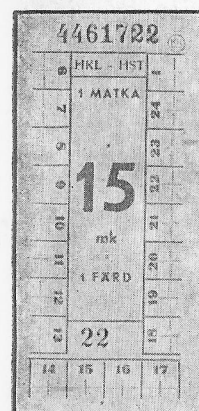
Liite 1.

Lippumallit

(pienoiskoossa)

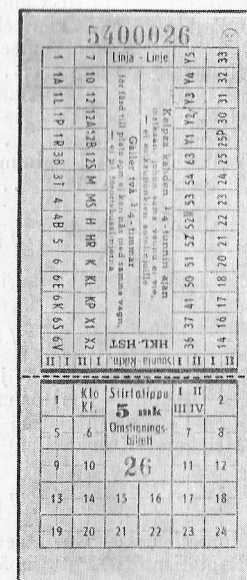
Sarjalippu

Kertalippu

Lisälippu

Siirtolippu

Esikaupunkilinjojen maksutaulukkoja

Reitti	Kerta- maksu mk	Sarja- lipun vyöh. luku
<i>Linja 22</i>		
Erottaja—Jousimiehentie	20	4
Erottaja—Pengertie	20	3
Turun maantie—Jousimiehentie	20	3
<i>Linja 25</i>		
Erottaja—Kaarela	35	7
Erottaja—Etel. Malminkartano	30	6
Erottaja—Hämeenkyliäntie	25	5
Erottaja — Helvarin tehdas	20	4
Erottaja—Haagan apteekki	20	3
Haaga—Kaarela	25	5
Haaga—Etel. Malminkartano	20	4
Haaga—Hämeenkyliäntie	20	3
Valimontie—Kaarela	20	4
Valimontie—Etel. Malminkartano	20	3
Strömberg—Kaarela	20	3
<i>Linja 30</i>		
Rautatientori—Kulosaari	20	3
<i>Linja 32</i>		
Rautatientori—Eränkävijäntori	25	5
Rautatientori—Herttoniemen kioski	20	4
Rautatientori—Melakari	20	3
Melakari—Eränkävijäntori	20	3
<i>Linja 33</i>		
Rautatientori—Marjaniemi	30	6
Rautatientori—Patterimäki	25	5
Rautatientori—Herttoniemen kioski	20	4
Rautatientori—Melakari	20	3
Melakari—Marjaniemi	20	4
Melakari—Patterimäki	20	3
Herttoniemen poliisiasema—Marjaniemi	20	3

Reitti	Kerta- maksu mk	Sarja- lipun vyöh. luku
<i>Linjat 36 ja 37</i>		
Rautatientori—Jollas/Hevossalmi	30	6
Rautatientori—Tullisaarentie	25	5
Rautatientori—Herttoniemen kioski	20	4
Rautatientori—Melakari	20	3
Melakari—Jollas/Hevossalmi	20	4
Melakari—Tullisaarentie	20	3
Herttoniemen poliisiasema—Jollas/Hevossalmi	20	3
<i>Linja 41</i>		
Rautatientori—Lindin kauppa	35	7
Rautatientori—Spangantie	30	6
Rautatientori—Patterimäki	25	5
Rautatientori—Herttoniemen kioski	20	4
Rautatientori—Melakari	20	3
Melakari—Lindin kauppa	25	5
Melakari—Spangantie	20	4
Melakari—Patterimäki	20	3
Herttoniemen poliisiasema—Lindin kauppa	20	4
Herttoniemen poliisiasema—Spangantie	20	3
Työnjohtajankatu—Lindin kauppa	20	3
<i>Linjat 50 ja 51</i>		
Rautatientori—Kumpula—Koskela	20	4
Rautatientori—Joukolantie	20	3
Koskelantie 1—Kumpula—Koskela	20	3
<i>Linjat 52 ja 54</i>		
Rautatientori—Pirkkola/Länsi-Pakila	25	5
Rautatientori—Etumetsä	20	4
Rautatientori—Pohjolankatu	20	3
Koskelantie 1—Pirkkola/Länsi-Pakila	20	3
<i>Linja 53</i>		
Rautatientori—Itä-Pakila	30	6
Rautatientori—Pukimäen tienristeys	25	5

Reitti	Kerta- maksu mk	Sarja- lipun vyöhy- luku
Rautatienori—Käpyläntie 31—33	20	3
Rautatienori—Joukolantie	20	4
Koskelantie 1—Itä-Pakila	20	3
Koskelantie 1 — Pukinmäen tienrasteys	20	4
Rautatienori—Itä-Pakila	20	3
<i>Linja 63</i>		
Rautatienori—Lentokenttä	30	6
Rautatienori—Hautausmaan portti	25	5
Rautatienori—Viikin koulu	20	4
Rautatienori—Hämeentie 156	20	3
Kaironkatu—Lentokenttä	20	4
Kaironkatu—Hautausmaan portti	20	3
Vantaan silta—Lentokenttä	20	3

Liite 3.

Lipun kelpoisuus silmukoissa sekä kiertolinjoilla

Maksurajat

*Linja Päätekohta Pysäkki, miltä matkan Pysäkki, minne saakka
saa aloittaa matka saa ulottua*

Raitiolinjat

1, 1 P, KP	Perämi- henk.	Tehtaank. 23—25 vp. (päätepysäkki)	Pursimiehenk. 29—31
3 B	Porvoonk.	Kaivok. 6	Lasipalatsi
3 B	Tehtaank.	Aleksanterink. 50	Erottaja
3 T	Porvoonk.	Postitalo	Kaivok. 6 vp.
3 T	Tehtaank.	Erottaja	Aleksanterink. 17
4	Hietalahti	Hietalahdenk. 1	Hietalahdenranta 17 vp.
4 S, 12 S	Kauppatori	Kauppatori (päätepysäkki)	Katariinank. 3
5	Runeber- gink.	Nervanderink. 5	Arkadiank. 14
5	Kataja- nokka	Kauppiaank. 2	Katariinank. 3 (päätepysäkki)
12	Kirurgi	Tarkk'ampujank. 2 (päätepysäkki)	Katariinank. 3
H	Diakonissa- laitos	II linja 35	I linja 5 (päätepysäkki)

H, HR Hakaniemi Siltasaarenk. 11

K Kauppatori Suurtori

II linja 2
(päätepysäkki)Kauppatori
(päätepysäkki)

Autolinjat

16 Maneesikatu Maurink. 4
17 Merikatu Merik. 9 vp.
18 Kirkkokatu Mariank. 28

Liisank. 1
Merik. 1 vp.
(päätepysäkki)
Liisank. 11

Liite 4.

Koulu- ja invaliidilippujen myyntipaikat

Keskikaupungilla:

Liikennekioski Ylioppilastalon raitiopysäkillä.
E. Grönqvistin paperikauppa, Bulevardi 3.
Waldénin Kirjakauppa, Bulevardi 22.
O.Y. Paperi, Et. Esplanaadikatu 2.

Töölössä:

Paperikauppa, Arkadiankatu 8.
Paperikauppa, Runeberginkatu 23.
Paperikauppa, Vänrikki Stoolinkatu 5.
Kirjakauppa, Mannerheimintie 62 ja 100.

Ruskeasuolla:

Paperikauppa, Koroistentie 6—8.

Eirassa:

Libri, Laivurinrinne 2.

Kruununhaassa:

Tupakka- ja paperikauppa, Unioninkatu 45.
Paperikauppa, Meritullinkatu 29.

Hakaniemessä:

Liikennekioski Hakaniemen raitiopysäkillä.

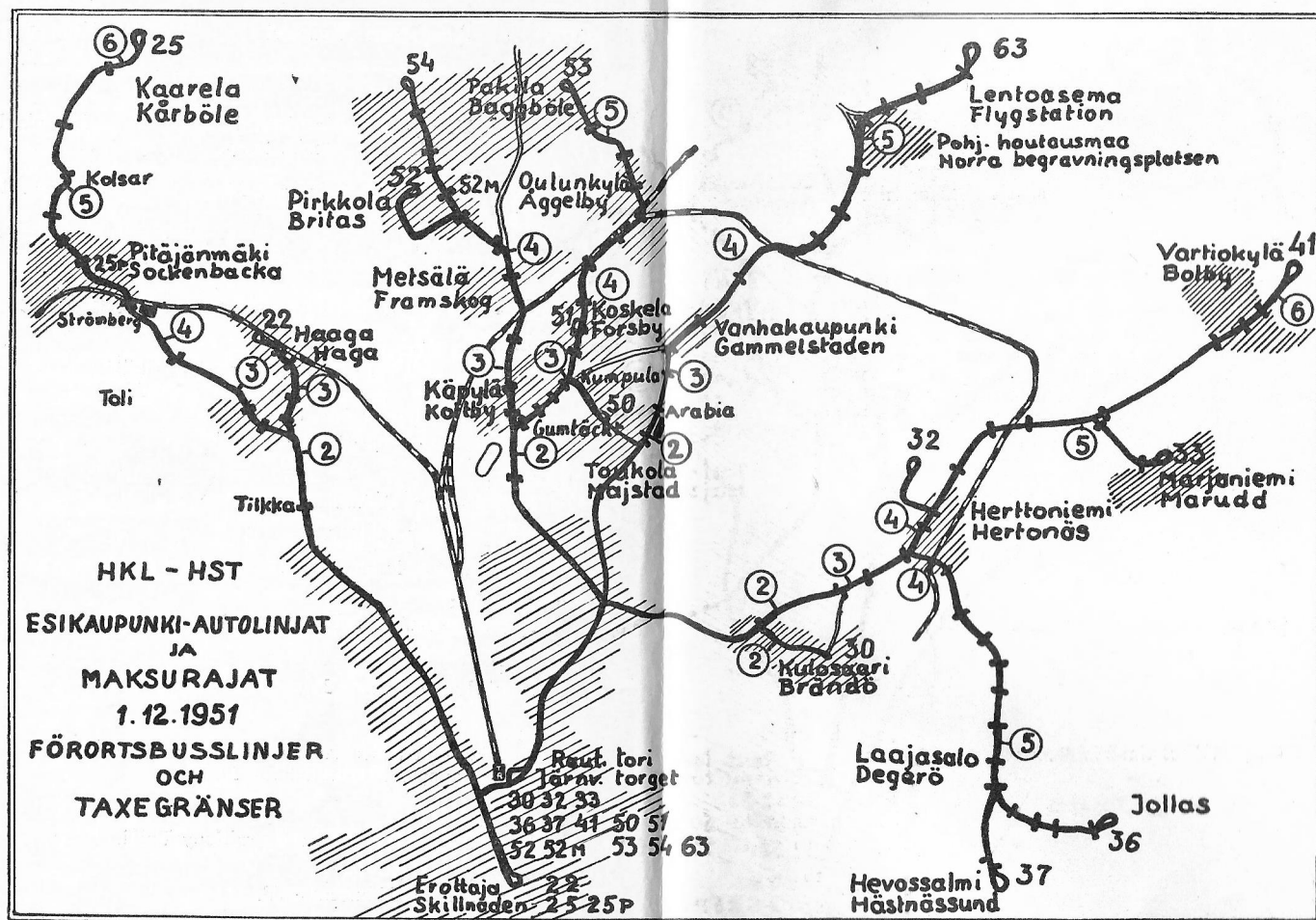
Sörnäisissä:

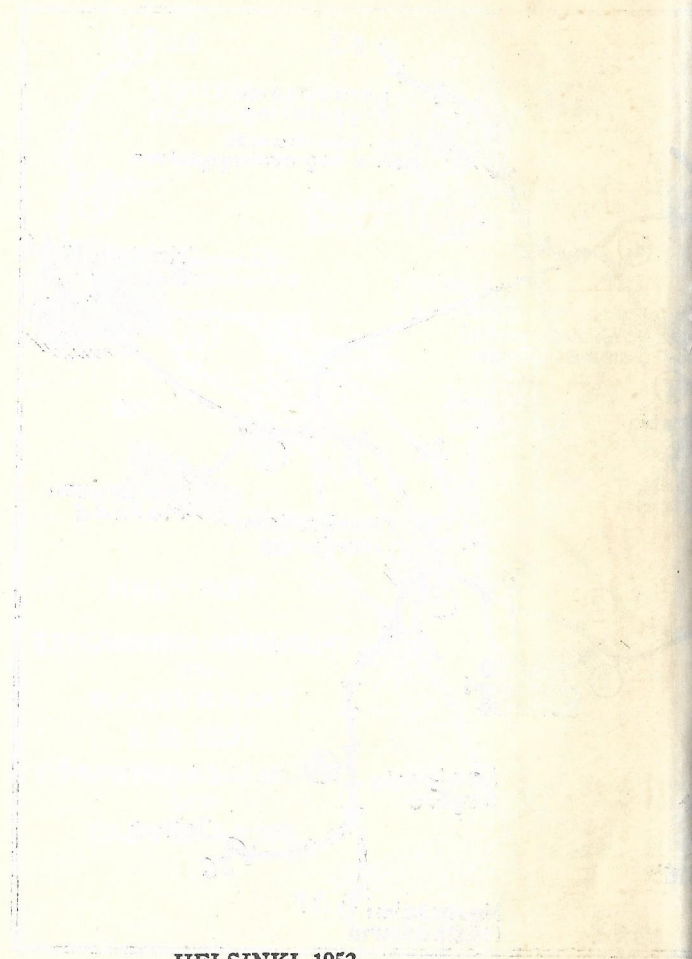
Paperikulma, Hämeentie 33.

Vallilassa:

Paperikauppa Eura, Hämeentie 94.

Lisäksi myyvät *koululippuja* Käpylän kansakoulun ja Kulosaaren yhteis-
koulujen vahtimestarit ja *invaliidilippuja* liikennelaitoksen lippukassa,
E. Esplanaadikatu 22 C.

HELSINKI 1952
LINDBERGIN KIRJAPAINO OY

Liikenneosaston määräysvalikoima 1934-51